

PRANCŪZIJOS VYRIAUSYBĖS KRIZĖ NUGALĖTA

Į vyriausybę įeina radikalų socialistų, socialistų, katalikų socialų partijos ir nepartiniai atstovai

Benešas mirė

Praha. (Dena). Penktadienį po pietų savo ūkyje, netoli Prahos, mirė buvęs Čekoslovakijos respublikos prezidentas Dr. Benešas.

Pradžioje pirmadienį jo liga, arteriosklerozė, nelauktai pasunkėjo. Antradienį jis pradėjo sėdėti ir iki mirties jos nebeatgavo. Mirtis buvo labai rami, lyg būtų apėmęs stiprus miegas.

Visame krašte paskelbtas gedulas lig rugšėjo 10. d. Tam laikotarpiui uždrausti bet kurie pasilinksminimai.

Kaip prieš mirdamas pageidavo, Benešas palaidos jo ūkyje.

Velionies lavonas sekmadienį buvo išstatytas jo ūkyje Sezimovo Ustí, o pirmadienį ir antradienį bus išstatytas Panteone Prahoje.

Iškilmingos laidotuvės įvyks trečiadienį valstybės lėšomis.

Vengrijos komunistai valosi

Budapeštas (Dena/Reuteris). Vengrijos darbininkų partija, kurią sudaro komunistų ir socialistų partijos, seštadienį paskelbė partijos narių valymą. Būsią pašalinti visi „darbininkų klasei svetimi“ elementai. Per ateinančią pusmetį nebeprisiims naujų narių. Darbininkų partija ilg šiol dar nesanti pasidariusi „darbininkų klasės gvardija“, ko siekti buvo užsita jį steigiant.

Mažina maistą amerikiečiams

Berlynas (WA). JAV karinė valdžia pranešė, kad nuo rugšėjo mėn. 1 d. įvedamas Berlyne esantiems amerikiečiams maisto racionavimas. Bus sumažintos riebiųjų, cukraus, kavos ir kitos normos. Tai daroma norint palengvinti Berlyno aprūpinimą oro keliu.

Pinigų kaip šieno

Wiesbaden (NF). Hesseno finansų ministeris pranešė, kad valiutos reformos metu 56,988 išvietintieji asmenys pareiškė 12 milijonų reichsmarkų, o bankuose savo sąskaitose turėjo 3,1 milijoną senųjų markų.

Ir sovietai rodo savo prekes

Leipzigas (Dena). Šių metų rudenišėje Leipzigo mugėje dalyvauja ir sovietų eksporto bendrovės „Rasno-Export“ ir „Techno-Export“. Jos yra išstaciūsios mugėje automobilių, motociklų, foto aparatų, raštinės mašinų ir siuvamųjų mašinų. Be to, medvilnės, linų, dirbtinio šilko ir kitus audinius. Taip pat parodoma ir siūloma statybos medžiagos: lengvosios statybos plokštės, portlando cementas, kalio druska, anglis ir briketas, ir kiti pramonės pagrindiniai chemikalai. Šalia viso to sovietų eksporto bendrovės yra išstaciūsios lakus, dažus, dirbtines medžiagas ir dirbtinių medžiagų gaminius, popieriaus ir celuliozės gaminius, o taip pat visokių rūšių medžio. Visi tie gaminiai parduodami vien tik už dolerius.

Wilhelmina abdikavo

Amsterdamas (Dena/Reuteris). Olandijos karalienė Wilhelmina šeštadienį perdavė karališką valdžią savo dukteriai Julijonai.

Karalienė ji buvo 50 metų ir, kaip olandai sako, „pavargę“. Pasirašiusi abdikacijos dokumentą Wilhelmina perskaitė paskutinį atsisakymą į savo valdinius.

Bekaraliaudama ji pasirašė daugiau kaip 400.000 dokumentų, tarp jų 26.344 įstatymus ir dekretus.

Paskutinę valandą:

Istanbulas. Bulgarijos komunistų partijos vadovybėje įvyko skilimas dėl kominformo kaltinimų maršalui Titui. (D/R).

Varšuva. Lenkijos ministerio pirmininko pavaduotojas Wl. Gomułka sekmadienį atsisakė iš lenkų darbininkų partijos generalinio sekretoriaus postovo. Jo pakeičias perėmė valstybės prezidentas Bieruta. (D/Alp).

Paryžius. Naujasis Prancūzijos ministrų kabinetas sekmadienį turėjo pirmąjį posėdį. Kitas posėdis įvyks pirmadienį.

Paryžius (Dena). Aštuonias dienas trukusi Prancūzijos vyriausybės krizė pagaliau nugalėta. Schumanas penktadienį buvo įteiktas prezidentui atsisakymą nuo vyriausybės sudarymo. Bet prezidentas Auriolis to pareiškimo nepriėmė.

Seštadienio naktį socialistams nutarus prisidėti prie vyriausybės, ji ir buvo sudaryta. Į naująją vyriausybę įeina 4 radikalų socialistai, 4 socialistai, 6 katalikai socialai (MRP) ir 1 nepartinis.

Pristatęs naująjį kabinetą prezidento rūmuose Schumanas pasakė: Šios vyriausybės sudarymas kaštavo daug darbo. Tikėjime, kad jos sudarymui suvartotoji energija pasireikš jos žygiuose.

Sekmadienį po piet naujasis kabinetas susirinko posėdžio.

Partijų koalicija vyriausybėje mažai tepasikeitė, ir daugumas senųjų ministrų įeina į dabartinę vyriausybę. Dėmesio verta aplinkybė yra ta, kad finansų ir vidaus reikalų ministerijas pasiėmė socialistai, tuo būdu pasiimdami atsakingumą už tvarką krašte.

Pasak Reuterį, svarbiausias vyriausybės uždavinys yra numesti gyvenimo kaštus. Rytum su tuo turi būti sumažintos maisto produktų kainos Paryžiuje ir kituose didmiesčiuose. Mėsos kaina, palyginti su liepos mėnesio kaina, rugpjūčio mėn. pakilo 30%. Atrodo, kad Schumanas gali įvesti mėsos duokles ūkininkams, kaip karo metu.

Kitas uždavinys — tiesioginių ir netiesioginių mokesčių įvedimas, kad išlygintų biudžetą.

Schumano kabinetas perima tuos pačius

ypatingus įgaliojimus, kuriuos tautinio susirinkimo buvo išreiškalavęs Reynaud, kad mažindamas personalą valdininkų ir karininkų tarpe bei vykdydamas finansines reformas nebūtų dėl kiekvieno žygio priklausomas nuo tautinio susirinkimo.

Kol kabineto sudėtis buvo nustatyta truko lig sekmadienio ryto 7 val.

Sekmadienį komunistai įteikė tautinio susirinkimo kanceliarijai interpeliaciją, kad būtų diskutuojama naujosios vyriausybės sudėtis ir jos suplanuotoji politika.

Dideli oro manevrai D. Britanijoje

Londonas (Dena). Rugšėjo 3 d. pavakariais virs D. Britanijos įvyko didžiausi po karo oro manevrai, kuriuose dalyvavo britų ir amerikiečių aviacija. Iš Siaurės jūros puolanti amerikiečių supertvirtovės buvo pasirinkusios puolimo tikslus iki Hulo šiaurėje ir Portsmoutho pietuose. Jos taip pat bandė pulti Londoną, Birminghamą, Rugbį, Coventrį ir Cambridge. Sprausminiai „Meteor“ tipo naikintuvai užpuolė bombonešius, jiems dar nepasiekus jūros pakraščio.

RAF bombonešiai atliko puolamuosius skridimus naktį. Manevruose dalyvavo „šimtai lėktuvų“.

Ilgins karo tarnybą

Londonas (Dena/Alp). D. Britanijos ministrų kabinetas penktadienį buvo susirinkęs posėdžio, kuriame dalyvavo aviacijos, armijos ir karo laivyno viršininkai. Politiniai stebėtojai spėja, kad buvo

Rimtas incidentas Albanijos pasienyje

Tirana (Dena/Alp). Albanijos vyriausybės komunikate sakoma, kad Argyrocastro srityje trys Graikijos vyriausybės kariuomenės batalionai peržengė Albanijos sieną.

Albanijos užsienio reikalų ministerija, sakoma tame komunikate, dėl Albanijos integralumo pažeidimo tuojau protestavo Jungtinėse Tautos. Albanijos notyje JT generaliniam sekretoriui pažymima, kad tos graikų provokacijos yra daromos su anglių ir amerikiečių kariuomenės Graikijoje pritarimu ir parama ir ryšium su tuo susidaro būsena, kuri graso taikai Balkanuose.

Graikai sako ką kita

Graikijos kariuomenės generalinio štabo

paskelbtame komunikate sakoma, ad Epyre, Vakarus nuo Konikos, graikų partizanai kitoje pusėje Albanijos sienos atidengė graikų kariuomenę ugnį.

Policijos tarnautojai apvogė sandėlių Bremerhavenas (Dena). Už vagystę amerikiečių karinis teismas Bremerhavenas nutėisė 5 vokiečių policijos tarnautojus, kurie išvogė Amerikos kariuomenės žinioje esantį sandėlį. Bausmės skirtos nuo 3 mėnesių iki 1 metų. Nubaustieji rugpjūčio 15 d. naktį iš vieno uosto sandėlio, kurį jie turėjo saugoti, išvogė 150 dėžučių dešrelių, 136 av. taškų, 25 indus aliejaus ir 20 kasetinių lempučių baterijų.

Berlyne be optimizmo

Berlynas (Dena). Sąjungininkų kariniai gubernatoriai penktadienį turėjo ketvirtą specialų posėdį, kuriame svarstė Berlyno valiutos tvarkymą keturiems ir tarptautinio susisiekimo atidarymą. Posėdis truko 4 valandas.

Seštadienį buvo penktasis posėdis. Gubernatoriai atvyko smagiai nusiteikę. Net ir Sokolovskio mina buvusi linksma, ne kaip prieš kelias dienas.

Denos korespondentui duotame interview gen. Clayus dėl Berlyno pasitarimų nepasakė nei optimistiškai, nei pesimistiškai. Kadangi komisijos neatliko darbų, dabar esą dar per anksti kalbėti dėl rezultato.

Finansų specialistų komisija, pirmą kartą susirinkusi seštadienį, svarstė amerikiečių pateiktą daugelio punktų projektą, kaip reguliuoti valiutos klausimus Berlyno mieste. Ar padaryta kokių sprendimų, nežinoma.

Transporto komisijoje angliai ir amerikiečiai pasiūlė Berlyno Magdeburgo Marienborno ir Berlyno Stendalio Oebisfeldes geležinkelio ruožuose nutiesti savo medžiagą antrus būgius. Sovietai iš principo sutikę.

Trukdys žydų valstybės steigimą

Kairas (Dena/Reuteris). Arabų Lygos generalinis sekretorius Azzamas Paša Reuterio atstovui pareiškė, kad arabų valstybės Palestinos klausimu visai sutaria. Jos yra pasiryžusios nepriešintis prie to, kad Palestinoje būtų įkurta žydų valstybė.

Laikydami ginklų paliaubų Palestinoje, arabai nori padėti Jungtinėms Tautoms Palestinoje padaryti sprendimą, bet toki sprendimą, kuris nepažeistų negincijamų arabų teisių toje žemėje.

Arabų Lygos politinė komisija susirinkus netrukus. Ji paruos JT pilnates susirinkimui Paryžiuje savo tvirtas pozicijas.

Grafas Bernadottė šiuo metu ruošia naują siūlymą, kaip taikingai išspręsti Palestinos problemą. Netrukus siūlymas bus pateiktas arabams ir žydams.

Sv. Tėvo delegacijos rezidencija Jerusaleje iš dalies suaukino įvykusi eksplozija.

Irakas ir Transjordanija gusitarė dėl tolesnio karo vedimo, jeigu prasidėtų ginkluoti karo veiksmai, o taip pat susitarė ir

dėl bendros abiejų kraštų vedamos užsienio politikos.

JAV užsienio reikalų ministerija pranešė, kad Amerika Čekoslovakijai įteikė protestą dėl nelegalaus lėktuvų teikimo Izraeliui. Amerikos užsienio reikalų ministerija turinti Amerikos piliečių prisaika patvirtintų pareiškimų, kuriais tvirtinama tai, kad Čekoslovakija duoda Izraeliui tiekimas, kurie prieštarauja Jungtinių Tautų nutarimams.

Sirijos ministeris pirmininkas J. N. Beyus pareiškė, kad Arabų Lygos politinė komisija pirmadienį Aleksandrijoje turės posėdį, kuris bus pats reikšmingiausias nuo tos Lygos įkūrimo pradžios.

Iš arabų kariuomenės vyriausios būstinės Damaske pranešama, kad arabų išvadavimo armijos daliniai priešpuoliū sumušė žydų dalinius ir tuo būdu Sirijos Libano fronte sutrukdė Izraelio daliniams užimti svarbias strategines vietas. Vyriausioji būstinė pastebė, kad žydai norėjo puolimu nukirsti susisiekimą tarp arabų išvadavimo armijos ir Libano kariuomenės dalinių.

Europos užėmimas būtų karo pradžia

Canberra (Dena/Reuteris). Australijos ministeris pirmininkas Chifley Australijos atstovų rūmuose pareiškė, kad

D. Britanija ir JAV yra susidūrusios su sunkia problema dėl to, kad du karo sąjungininkai, Prancūzija ir Sovietų Sąjunga, yra nusistačiusios prieš stiprią Vokietiją.

Tačiau be ūkiškai stiprios Vokietijos ne-

gali būti laimingos Europos, ir todėl viskas turi būti daroma, kad Vokietijos ūkinis atkūrimas būtų kiek galint greičiau įvykdytas.

Australijos ministeris pirmininkas taip pat pasisakė prieš karo kurtymą, pabrėždamas, jog yra pavojinga neapgalvotai kalbėti apie jėgos panaudojimą. Vakarų pasaulyje niekas netrokšta karo ir nieko nėra Europoje, kad galėtų sukliudyti sovietams užplinti visą Europos kontinentą. Betgi Europos užėmimas būtų tikrai karo pradžia, ir toliau reikalinga būtų stoti į kovą su Amerikos produkcijos galybe.

Sauks Europos tautų kongresą

Interlakenas (Dena/Reuteris). Europos parlamentinis kongresas priėmė britų, prancūzų ir danų siūlymą susaukti Europos susirinkimą, kuris apvarstytų Europos uni-jos klausimą. Laikina atidėtas pirmutinis sumanymas sukviekti Europos steigiamąjį seimą, kuris paruoštų konstituciją.

Numatoma Europos tautų unija pirmu-siausia turi apimti kraštus, kurie dalyvauja Marshallio plane, o vėliau pritraukti kitas Europos tautas.

Europos parlamentinis kongresas

PRIIMTAS 10 STRAIPSNIŲ EUROPOS FEDERACIJOS PLANAS

Kongresas, kuriame dalyvauja 200 neoficialūs 13 Europos kraštų parlamentų delegatai, pataria Vakarų valstybių ketinimui sukviesti Europos susirinkimą.

Europos jungimo reikalu numatytasis planas paliečia šiuos klausimus: 1. Europos federacijos sudarymas iš 16 Marshallio plane dalyvaujančių valstybių. Į tą federaciją galėtų įstoti visos kitos valstybės. 2. Sudarymas Europos parlamento, kuris būtų sudarytas iš senato, kurio atstovų skaičius būtų lygus nuo kiekvienos valstybės, ir atstovų rūmų, kurio nariais būtų atskirų valstybių parlamentuose rinkti atstovai. 3. Parlamentas turi galią leisti įstatymus. Prie to straipsnio išsamus papildymas numato toli siekiančių įgaliojimų finansų, užsienio politikos ir gynybos reikaluose. 4. Abiejų rūmų išrinkta federacijos taryba tu-

ri būti vadovaujančių organų. 5. Teisminiai klausimai priklausytų vyriausiam teismui ir kitiems parlamento sudarytiems teismams. Vyriausio teismo jurisdikcija nėra nustatyta. 6. Federacijos vyriausybė turi kontroliuoti muitus ir rinkliavas, kurie, sudarius federaciją, turi būti įvesti kiek galint greičiau. 7. Nė vienas kraštas neturi teisės be federalinio parlamento sutikimo steigti žemės, vandenų ar oro kariuomenę. Visi federacijos piliečiai visoje federacijoje turi lygias teises ir privilegijas. 8. Europos susirinkimus turi sudaryti komisija, kuri studijuotų visus klausimus, susijusius su užjūrio sritimis, kurios yra susietos su federacijai priklausančiomis valstybėmis. 9. Parlamentas gali į konstituciją įrašyti daugiau straipsnių. 10. Konstitucija pakeičiama abiejų rūmų atstovų absoliutine balsų dauguma. (Dena/Reuteris).

Paskubins JAV garantijas Europai

Washingtonas (Dena/Reuteris). Britų užsienio reikalų ministerijos valstybės sekretorius Gl. Jebbas, kuris yra Vakarų Europos Unijos nuolatinės komisijos pirmininkas,

JAV sostinėje pradėjo neformalius pasikalbėjimus. Informuotose Washingtono sluogsnuose manoma, kad

tie pasikalbėjimai turi paskubinti planuojamą amerikiečių paramą Vakarų Europos Unijos pakto valstybėms.

Numatoma, kad tų pasikalbėjimų proga Jebbas palies kitų Europos valstybių prie to pakto pritraukimo reikalą ir apamai Europos tautų bendradarbiavimo klausimą.

Rooseveltas klydo

New Yorkas (Dena/Reuteris). H. Hopkinsas, kuris savo metu buvo svarbiausias mirusio prezidento Roosevelto tarėjas, „Collier's" magazine pateikia naują savo slapto dokumentų tęsinį, kuriuose sako, kad Rooseveltas po Jaltos konferencijos buvo įsitikinęs, jog su Stalinu galima sugyventi.

Amerikos vyriausybės sluogsnuose tada juo pasitikėta, tačiau niekad nepasiekėjo, kokios jėgos Kremliuje ji palaiko. Rooseveltas tada pirmą kartą su Stalinu pasisakė prieš prancūzų dalyvavimą Vokietijos kontrolės taryboje. Tačiau prancūzų pretenzijas energingai remiant Churchillui ir A. Edenui, ir Rooseveltas pasisakė už prancūzų dalyvavimą Vokietijos kontrolės taryboje.

Astrėja priešrinkiminė kova

Washingtonas (Dena/Alp). Trejų metų pergalės su Japonija suaktyvė proga prezidentas Trumanas išreiškė viltį, kad pasauliui pasiseks realizuoti pastovią taiką. Prezidentas paminėjo, kad šiuo metu jis jokio pagrindo neturi savo optimizmui ir nieko negali pareikšti apie pasitarimus Mas-kvoje.

Spaudos konferencijoje Trumanas pareiškė, kad karo metu veikusieji Amerikoje šnipai būvę ne rusai, kurie buvo Amerikos sąjungininkai, bet vokiečiai ir japonai. Kongreso vedami komunistų šnipinėjimo klausimais tyrinėjimai daromi tam, kad nukreiptų amerikiečių dėmesį nuo kitų problemų.

Čekoslovakijoje skatina sabotažą

Praha (NHT). Komunistinių profesinių sąjungų „Prace“ laikraštis paskelbė, kad veikia čekų pogrindis, kuris spausdina ir platina proklamacijas, raginančias darbininkus ir ūkininkus steigti rezistencijos grupes prieš komunistinę valdžią.

Vienas proklamacijos lapas atsiųstas ir vyriausiajam „Prace“ redaktoriui. Priešais jį įspėja, kad viena dieną jis bus pakartas pačiame Prahos centre.

Lenkijoje suėmė katalikų laikraščio redaktorių

Varšuva (AP). Saugumo policija suėmė

„Tygodnik Warszawski“ katalikų savaitinio laikraščio redaktorių kun. S. Kaczinski. Redakcijos patalpas užantspaudavo.

Kitus penkis redakcijos narius taip pat suėmė ir jų butus iškūrė.

Vyriausybės kontroliuojamoji spauda prieš kelias mėnesius buvo pradėjusi prieš laikraštį stiprią kampaniją. Jis buvo įtakingas Lenkijoje ir griežtai priešingai nusistatęs prieš dabartinį režimą.

Išlaikius tris dienas areštę policija Kaczynskį paleido. Bet jis bus laikomas policijos priežiūroje. Jam prikišama priešvalstybinė veikla.

TRUMPOS ŽINIOS

ARGENTINA

* Argentinos ir Čilės vyriausybės pranešė, kad jos atmetė Amerikos siūlymą sutarptautinti Antarktikos sritį. Argentinos užsienio reikalų ministras pasilė Buenos Airėse sukviešti tarptautinę konferenciją tam klausimui išstudijuoti. (D/R).

BULGARIJA

* Bulgarijoje palei Turkijos sieną padaryta draudžiamoji zona. Manoma, kad ta zona įsteigta, norint sukludinti pabėgėlius bėgti į Turkiją. (D/R).

* Bulgarijos tautinis susirinkimas priėmė įstatymą dėl valstybinių paslapčių laikymo paslaptįje. (D/Alp).

ČILĖ

* Čilės senatas priėmė „respublikos gynimo“ įstatymą, kuris tuojau ir pradėjo veikti. Tas įstatymas labiausiai nukreiptas prieš komunistus. Jame numatomi spaudos, koalicijos ir rinkimų suvaržymai. (D/Alp).

D. BRITANIJA

* D. Britanijos krašto apsaugos ministras Shinwellis radijo kalboje pranešė britų tautai, kad iki balandžio mėnesio į britų kariuomenę savanoriais stoti turi dar 100.000 žmonių. (D/Alp).

* Po ilgo laiko britų užsienio reikalų ministras Bevinas išvyko kelioms dienoms poilsio iš Londono. Tačiau jis palaiko gyvą kontaktą su užsienio reikalų ministrija.

GRAIKIJA

* „Laisvosios Graikijos“ radijo siųstuvas paskelbė komunikatą, kuriame sakoma, jog Dervinio srityje, vakarinėje Makedonijoje, sukilėliai perėjo į puolimą, ir jiems pasisekė užimti Dervinio ir kitas aukštumas. Taip pat kalbama apie smarkias kautynes ir kitose Graikijos vietose. (D/Alp).

KINIJ

* Kinijos vyriausybė painformavo Sovietų Sąjungą, kad ji neketina pailginti 1939 metais pasirašytos sutarties dėl civilinės aviacijos susisiekimo. (D/Alp).

* Kinijos vyriausybė išleido dekretą, kuriuo už spekuliaciją bus baudžiama mirtimi. (D).

ISPANIJA

* Netrukus bus užmegsti diplomatiniai ryšiai tarp Saudžio Arabijos ir Ispanijos. Tuo būdu Ispanija savo istorijoje bus pirmą kartą atstovaujama Arabijoje. (D/Alp).

J. A. VALSTYBES

* Amerikiečių sovietų draugiskumo komiteto tautinė taryba visoje Amerikoje pradėjo kampaniją šūkiu: „Kovojam dėl taikos“. Tos kampanijos metu po memorandumu turi būti surinktas vienas milijonas parašų, ir bus reikalaujama sovietų amerikiečių nesutarimus spręsti taikingai. Tą memorandumą įteiks prezidentui Trumanui.

* Sovietų generalinis konsulas New Yorke, kuris dar atlieka savo funkcijas, Rooseveltui ligoninė, kurioje gydoma Kosenkina, pasiuntė 250 dol. čekį. Kosenkina prašė ligoninės administracijos to čekio nepriimti. Tačiau jos advokatas pareiškė, kad ji neturi jokių lėšų už gydymą apsimokėti.

* Geležinkeliečių profesinės sąjungos pirmininkas pareiškė, kad beveik visos profesinės sąjungos, priklausiančios AFL, per rinkimus balsuos už Trumaną. (D/Alp).

JUGOSLAVIJA

* Serbijos respublikos prezidentas rugsėjo 5 dieną sukvietė Serbijos tautinį susirinkimą antros nepaprastos sesijos.

* Slovenijos komunistų partijos antrasis kongresas įvyks lapkričio mėn. 11 d. Slovenijos KP tautinės tarybos pirmininkas Marinka, kuris yra Jugoslavijos KP centrinio komiteto narys, padarys politinį pranešimą. (D).

JUNGT. TAUTOS

* JT pilnaities susirinkime Paryžiuje numatoma dar 19 papildomų darbų tvarkos straipsnių. Kartu su 48 jau ankščiau numatytais svarstyti straipsniais visų klausimų nagrinėjimas pareikalaus pilnaities posėdžius pratęti iki gruodžio mėnesio. (D/R).

PRANCOZIJA

* Generolo de Gaulles unijos informatorius pareiškė, kad, esą, generolas yra įsitikinęs, jog departamentų rinkimai jam padės ateiti į valdžią. (D/Alp).

VENGRIJA

* Vengrijoje, gerai informuotų sluosnių teigimu, sumištas Radwanskis, kuris yra viena įtakingiausių evangelikų bažnyčios Vengrijoje asmenybė. (D/Alp).

* Vengrijoje išaiškinta organizacija, kuri padėdavo įvairiems asmenims slapta pereiti Vengrijos sieną į amerikiečių zoną Austrijoje. Suminta per 20 žmonių. (D/Alp).

„Jei vėl turėsime kariauti“

BUV. JAV AVIACIJOS VIRŠININKO NUOMONĖ

„Pasizūrėkime iš Amerikos ir Sovietų Sąjungos žemėlapi. Nuo Naujosios Zemės iki Afganistano yra 2500 mylių, nuo Odesos iki Kamčatkos — 5000. Kaip tokį kološą patiesi? Iš jūros pusės vargu. Jūra neteikia jokių patogių kelių žygiui. Abejoju, ar kokia nors laivynų, nepaisant narsumo pasisektų ilgai išsilaikyti Viduržemio ar Baltijos jūroje, ar prie Prancūzijos krantų. Taip pat nieko nepadarysi ir žeme. Pietuose didžiulės dykumos ir kalnynai, Šiaurėje tundros ir pelkės, o Rytuose stepės ir taigos. Iš Vakarų pusės bus daug kliūčių — buferių, ir net jei praeis visą Vak. Europą, rusai trauksis vis gilyn ir atsidursiame prieš Rusijos tolius, kur jie galės pasitraukti 1000 mylių, dėl to neprasidės karo. Winstonas Churchillis sykį pasakė vienam amerikiečiui:

„Jei jūs kada nors kariausite su Rusija, nebandykite jos užimti. Tai bandė Napoleonas, bandė Hitleris ir bandžiau aš mažą mastu 1919 m. Rusija prarijo Napoleoną, prarijo Hitlerį ir prarijo mane. Ji ir jus prarys, jei tai bandysite.“

Blokada irgi nieko nepadės, todėl lieka tik orinis karas. Jei mes į Rusiją žiūrėsime laukio akimis, tai jos 8.500.000 kv. mylių teritorija bematant susitrauks į kelių šimtų kv. mylių plotą, būtent, pramonės sritis, kurių bombardavimas nugalės ją. Yra teorija, aiškinanti, kad atominėmis bombomis negalima Rusijos sunaikinti, nes rusai persikels į Vakarų Europą ir privers jos pramonę dirbti savo naudai. Vakarų Europos gyventojai bus tarsi iškaitai, nes negi puls Vakarų Europos miestus atominėmis bombomis?! Tačiau pramonę pritaikyti savo tikslams yra nelengva, ir jei pačios Rusijos pramonė bus sunaikinta, būtų tikrai stebuklas, jei rusų kariuomenė toli nuo savo bazių išsilaikytų priešų šalyse. Taip aplinkybės susidėjus rusų vadovybė susidurtų su didelėmis politinėmis problemomis, tačiau ją puliti jau nebūtų mums problemos. Todėl pirmasis klausimas yra: ar galima dabartiniais lėktuvais pasiekti svarbiausius Rusijos centrus. Atsakymas — taip. B-29 yra tokia mašina, kuri savo 2000 mylių spinduliu gali visus centrus pasiekti ir grįžti. Reikia tik paminti skristuvą, įvesti vieną jo koją kuriam nors pramonės centre, o kita apskriesti 2.000 mylių ratą. Pabandykite pirmiausia su Maskva (čia sutelkta lengvoji pramonė). Ją galima pasiekti iš britų salų, Islandijos, Šiaurės Afrikos. Toliau eina Magnitogorskas (sunkiosios pramonės centras) — jį B-29 gali pasiekti iš Irako, Persijos, Pakistano (Karachio). Ukraina, Volgos sritį gali pasiekti iš Anglijos, Šiaurės Afrikos, Indijos, Saudžio Arabijos ir visų Europos vietų. Svarbus ryšio keliai Sibire gali būti pasiekti iš Kinijos ir Japonijos. Savaiame suprantama, kad tam yra reikalingos bazės. Čia ypatinga reikšmė tenka britų saloms. Bet jei joms grės ra-

ketiniai šoviniai iš anapus kanalo, jos nuštos savo vertės. Todėl Europos valstybės turi sudaryti lyg skydą aplink jas ir jos turi būti įgalintos gintis“.

Toliau Spaatzas peržiūri rusų jėgas ir rašo:

„Karo metu rusai strateginio bombardavimo vertės nesuprato. Kai 1943 metų rudenį generolas S. Vandenbergas (dabartinis aviacijos v-kas) su anglų specialistais nuvyko į Sovietų Sąjungą, kad rusams įrodytų, jog nuolatinis bombardavimas praktiškai reikšia antrą frontą, jis pasiėmė stereoskopines nuotraukas, kurios turėjo parodyti padarytą žalą. Tačiau tai rusams nepadėjo jokio įspūdio. Kai karui pasibaigus per vieną priėmimą anglai paklausė maršalą Sokolovskį, kur yra jo aviacijos vadas, jis pirštu parodė į stalo galą. Toki mažą rangą jis turėjo.“

Vienu laiku santarvininkai norėjo perleisti sovietams sunkiuosius bombonešius už leidimą iš Vladivostoko bombarduoti Japoniją. Mūsų laimei, rusai atsisakė nuo tokių mainų. Jiems atrodė, kad modernių bombonešių įsigijimas nevertas Vladivostoko parodymo! Tačiau kai Vokietijoje pamatė bombardavimo pasekmes, jie savo pažiūras į strateginio bombardavimo vertę pakeitė. Tačiau naujo lėktuvo tipai išvystyti reikia daug laiko. Jiems kiek padėjo laimingas sutapimas. 1945 m. į jų rankas pateko 3 mūsų B-29, kurie iš Kinijos kovojo su japonais. Tie lėktuvai dėl kuro ar gedimų buvo priversti nusileisti Vladivostoke. Lėktuvai su vorka ir ikras buvo pagarbiai gražinti, bet lėktuvus jie pasilikė. Nuo to laiko mes jų nematėme, o gal? Maskvos apylinkėse po kurio laiko pasirodė lėktuvai, nuostabiai panašūs į B-29. Ar tai buvo tie patys lėktuvai, ar jų kopijos? Kad ir kaip būtų, šių metų gegužės 1 d. parade pasirodė pirmą kartą 4 tokių bombonešių rikiuotė. Oficialiai paskelbta, kad čia Tolevo konstrukcija TU-70, iš tikrųjų — tikslis B-29 kopija. Tikras skaičius nežinomas, bet, aišku, reikia skaičiuoti, kad sovietai jų turi jau šimtus, nors abejotina, ar jie galėjo tiksliai nukopijuoti visus sudėtingus jų įrengimus. Betgi sovietai turi lėktuvų, kurie vadinamuoju „vienos krypties skridimu“ (t. y. lėktuvas gali pasiekti tikslą, bet neturi kuro grįžti) gali pasiekti visus JAV pramonės centrus“.

Taip tad kalba žmogus, kuris šį tą nusi-mano. Neseniai spauda paskelbė, kad jis įteikė memorandumą JAV vyriausybei, reikalaujamas tuojau sutelkti visas pastangas skraidomajai, bombai sukonstruoti, kuri be žmogaus pagalbos pasiektų taikinius už 5.000 mylių (8.000 km). JAV pramonė turi tam visus davinčius. Tai būtų pasirušimas tarpkontinentinam karui. Atseit, ateities perspektyvos sovietams ne kokios, bet ir dabar 18.000 amerikiečių Europos kontinente laiko paruošties stovyje B-29 aerodromus. (Pabaiga) vm.

K. Singertis / 2. D. karo šnipai ir išdavikai.

„Pirmyn į Delhi“

Nors admiralio Canario kombinuotas planas musulmonams sukurstyti ir nepavyko, japonai nenusiminė. Priešingai, jie dar labiau suskato, norėdami puikiai pasirodyti čia, kur nepasisekė vokiečiams. Savo arena japonai pasirinko ne musulmonus, bet budistų pasaulį Indijoje ir Malajose. Bet šablono laikėsi to paties, kuris buvo sukurtas Benderstrasseje.

Dešimtys tūkstančių Indijos kariuomenės desperatiškai kovėsi Ipoho pragare, Malajuose, kur siaučia malarija. Burmos kautynių veteranai buvo paimti į nelaisvę Tonjong Malumo džunglėse. Jie buvo liudininkai neaprašomo siaubo, japonų žiauribių, kuriomis vos galėjo patikėti taikinga indų tauta. Indų belaisvius mušė ir kankino, ir daugelis iš jų dėl to mirė. Gyvi likusieji per dieną gaudavo po saują ryžių, jų eilės tolydžio retėjo dėl bado. Tikrai stipriausi indai galėjo pakeisti tokį gyvenimą.

1943 m. Japonija jau buvo pajutusi sąjungininkų aviacijos smūgius. Japonai pradėjo vartoti draugiskumo propagandą belaisvių tarpe. Jiems aiškino, kad japonai esą irgi arių kilmės, žadėjo pagerinti sąlygas ir kvietė stoti į japonų armiją. Indų belaisviai tų pagundų neklausė. Grupė jų bandė išsilaikyti iš stovyklos, bet juos išsaudė.

Išlikusieji žinojo, kad jų padėtis yra beviltiška. Pusbadiu gyvendami stovyklose neilgai tegalėjo išstverti. Jie vėrčiau sutiko, kad juos pavieniu išsaudytų bebendant pabėgti arba stengiantis jėga priversti stoti į japonų armiją.

Bet viena rytą šie atkaklūs vyrai susilaukė staigmenos. Ipoho stovykloje juos aplankė storas akinuostas ponas. Belaisviai kaip tik laidojo savo mirusius draugus. Baltu turbanu apsiuviojęs lankytojas prisidėjo prie laidotuvininkų. Paskiau jis prabilo į belaisvius jų gimtąja kalba. Iš prakalbos buvo matyti, kad tai esama mokyto vyro ir įtikinti sugebančio oratoriaus.

— Aš esu Subhas Chandra Bosė, — pristatė jis. — Aš atvykau gelbėti jūsų gyvybių. Ar jūs tūnosit čia tol, kol mirsite, kaip šie jūsų nelaimingieji draugai? Kokių vilčių gali turėti Indija, jei geriausieji jos sūnūs žuva nelaisvėje? Kokių vilčių gali turėti Indija, jei geriausieji jos sūnūs sutinka mirti už Angliją? Indijos neišgelbės Mahatmos Gandžio maldos ir pšninkai. Laisvė nenukrenta kaip dovana; laisvę reikia išsikvoti.

— Aš sudariau naują Indijos armiją, stovinčią Burmoje. Ji bus Indijos išvaduojoja. Mes turim priimti Japonijos pagalbą, nes tokie kraštai, kaip mūsų, laisvės negali įgyti be paramos. Kol Britanija ir Japonija kariauja, mes žinome, su kuo yra susijęs mūsų likimas. Per šį karą Indija išsivaduos iš britų jungo. Stokit! mano armiją ir vaduokite Indiją, kovodami petys į petį su mūsų draugais japonais. Atejo metas spalvotoms rasėms pačioms spręsti savo likimą. Jeigu sutiktumėt dėtis prie manęs, aš turiu teisę suteikti jums laisvę. Jūs galėsit veikti, būti laisvi, būti Indijos išva-

davimo įrankiais, arba jūs liksit čia mirti negarbingame britų belaisvių vaidmenyje. Jūs patys gerai žinote, kiek mažą jūsų tegalės išlikti šioje stovykloje. Eikite su manimi, aš esu Indijos laisvės vėliavnešys.

Nedaug indų teprisidėjo prie Bosės. Nors indai ir labai kritiškai žiūrė į anglus, bet jie taip pat matė, kokių komplikacijų yra su japonų valdžia. Indai labai puikiai atsiminė Kinijos vargus. Bet apie 50 belaisvių priėmė Bosės siūlymą. Tam žygiui jie ryžosi savisaugos sumetimais. Juos tuojau paleido, davė tvarkingus rūbus, maisto ir truputį pinigų.

Bosė išklausinėjo tuos vyrus, pasiteiravo, kokia jų šeimyninė padėtis ir koks jų karinis patyrimas. Paklausinėjo, ką jie žino apie britų kariuomenės telkinius. Po 6 savaitių paruošiamojo treniravimo atrinko 12 vyrų specialioms uždavinims.

Ta dvylika turėjo būti Indijos žvalgybos pirmasis vienetas. Galutinį parengimą jie turėjo gauti Japonijos šnipinėjimo mokyklose.

Juos paruošė radijo telegrafininkais. Su pažindino su dešifravimu, uostų špionažo,

pramonės špionažo principais. Kursas truko apie metus laiko. Prižiūrėjo pats Bosė.

1944 m. povandeninių laivų juos išgabeno iš Penango, kad išsodintų kame nors Beludžistano pajūryje. 12 vyrų buvo aprūpinti uždaviniai reikalingomis reikmenimis. Bosė iškilmingai pabrėžė jų misijos svarbumą Indijos išvadavimui. Žygio garbė turėjo atlyginti jų riziką. Be to, jie būsią karališkai atlyginti. Jiems pažadėjo žymias tarnybas naujojoje Indijoje. Prieš sėdami į laivą jie davė priesaiką Bosė.

Jų uždavinys buvo naikinti tam tikras pramonės įmones, traukdyti geležinkelio susisiekimą ir tautoje skleisti revoliucinę propagandą, priešingą Gandžio taikingam pasipriešinimui.

Dvylika žinojo, kad jie pasineria į pavojų. Ir išlipti į sausumą jiems nepavyko dėl pavojaus. Japonų povandeninis laivas susidūrė su britų prekybiniais laivais ir turėjo keisti kursą. Gindamiesi prekybiniai laivai povandeninį apmėtė giluminėmis bombomis. Paskum ji ėmė persekioti britų karo laivai ir lėktuvai, tačiau vis dėlto pasisekė ištrukti. (B. d.)

Zdanovo mirties mislė

Staigi Zdanovo mirtis nustebino tiek sovietų, tiek pasaulio visuomenę. Zdanovas nėra pirmasis iš aštuonių žymiųjų politbiuro vyrų, kuris staiga mirė. Prieš 14 metų buvo nušautas Sergejus Kirovas, Leningrado miesto ir apygardos komunistų partijos sekretorius. Rysium su jo mirtimi prasidėjo eilę metų trukę kontrevoliucinių valymai. Ta proga prasidėjo dešiniųjų ir kairiųjų nuokrypų atitaisymai. Buvo likviduoti tūkstančiai vadovaujančių komunistų. Vyriausybė teigė, kad Kirovą nužudė kontrarevoliuciniai elementai. Bet kada valymo banga neaplenkė ir GPU viršininko Heršelio Jagodos, kuris buvo 1938 metais nuteistas Maskvoje, paaiškėjo, kad Kirovą nužudė GPU, jo žudikams iškėlė byla, nuteisė mirti, o kitus liudininkus nuuodijo arba likvidavo improvizuotose automobilių katastrofose.

Zdanovas 1934 m. gruodžio 1 d. pasidarė Kirovo įpėdiniu. Dabartinė padėtis Sovietų Sąjungoje yra tokia pat, kaip 1934 m. Ir šiandien, kaip ir tada, yra dešinioji nuokrypa, prie kurios priklausė, pvz., Titas, ir kairioji nuokrypa, prie kurios priklausė radikaliosios nusistatymo Zdanovas.

Daugiau kaip 20 metų visose kovose Sovietų Sąjungos viduje opozicija kelia šiuos penkis esminius punktus: 1. atmesti neribotą asmeninę Stalino diktatūrą; 2. atmesti vis labiau nepakenčiamą slaptojo policijos ir partijos kontrolės metodą, kuris ilgainiui veda į pavojingą dvasinio, politinio ir ūkinio gyvenimo sterilumą; 3. tautoms suteikti nuosaikią autonomiją ir pašalinti visišką priepaūdą — Stalino politinį tikslą, nuo kurio jis galutinai neatsisako; 4. ginti ūkininkijos esmines formas ir jos tam

tikrus specialius interesus nuo Stalino kolektyvinimo ir politinio pastangų, kurias jis pasisavino iš mirtino savo priešo Trockio; 5. Atmesti vienapusią Sovietų Sąjungos ir jos satelitinių valstybių valstybiškai kapitalistinę santvarką.

Vidutinė kova dešimties metų vyko „valymų“ pagalba vis dėl šių klausimų, arba dėl visų kartu, arba dėl kelių, arba dėl vieno kurio. Dėl tų pačių klausimų vyksta kova Rytų Europoje šiandien.

Nutarus Titą išmesti iš kominformo, Zdanovas susikirto su Molotovu, kuris buvo tam priešingas. Informuotose Washingtono ir Londono diplomatinuose sluosniuose spėjo, kad iš tų dviejų turės pasitraukti vienas ar antras.

Taip pat dėmesio vertas yra ir kito politbiuro nario, A. Andrejevo, dingimas iš scenos. Jis buvo atsakingas už Sovietų Sąjungos žemės ūkio ganybą. Viešai jo nematyti nuo praėjusių metų lapkričio 7 d.

Kita įdomi sąsaja yra Maskvos radijo pranešimas, kad rugsėjo 2 d. po ilgesnės ligos mirė aukščiausios tarybos ir KP centrinės kontrolės komisijos narys bei lengvosios pramonės viceministeris Sergejus O. Lukinas.

AP informuoja, kad sovietų ministerijoje yra daug vakuojančių postovių. Tai būvę paskelbta sovietų „Vyriausybės žiniuose“. Daug viceministerių ir valdininkų atleista iš pareigų, kiti sukeisti. Atleistųjų ir sukeistųjų asmenų pavardžių tik dalis paskelbta. (NZ).

* 43 pasmerkti mirti kroatų „Ustasi“ organizacijos teroristai įteikė malonės prašymus, kurie visi buvo atmesti. (D/R).

NEPRIKLAUSOMYBĖS PASKUTINĖS DIENOS

RAŠO KAZYS ŠKIRPA

2. Tesinys.

Ponas Welckas aiškino, jog nakčia jis nieko negalės padaryti ir tik pasižymės patį tą atsitikimą, kad apie jį raportuotų savo vyresnybei kitą dieną iš ryto. Aš dar prašiau, kad nors tuojau savo vardu perspėtų vokiečių pasienio policijos komisarą Eitkūnosę, jog Lietuvos pasieninėje jau yra suėjusi į kontaktą su Vokietijos užsienio reikalų m-ją atbėgėlių reikalų ir kad ta policija nepadarytų kokių nors priešingų žygių, nelaukdama centro įstaigų nurodymo. Ponas Welckas maloniai pažadėjo tai padaryti, jei nebūsią sunkumų susiekti telefonu su Eitkūnais.

Ką tik pabaigus pasikalbėjimą su Vokietijos užsienio reikalų ministerija, paskambino pulk. Grinius dar kartą. Pranešė, jog generolas Musteikis kreipėsi į jį iš naujo ir pranešė, jog Eitkūnosę jau yra atsisakęs, jog Lietuvos prezidentas A. Smetona su savo adjutantai. Generolas prašė už respublikos prezidentą imtis visų įmanomų žygių, kad vokiečiai nedarytų prezidentui, jo šeimos nariams ir visiems jo palydovams jokių kliūčių vykty toliau ir kad jie visi turi reikalingus kelionės dokumentus, su Vokietijos pasieninio Lietuvoje, p. Zechlino, suteiktomis jiems vokiečių vizomis.

Po to, tuojau pat paskambinau į Vokietijos užsienio reikalų ministeriją antrą kartą ir pranešiau p. Welckui mano gautas papildomas žinias, kad Eitkūnosę atsisakė ir respublikos prezidentas A. Smetona su svita. Paaiškinęs, jog jų visų kelionės dokumentai yra tvarkoje, t. y. kad jie turi vokiečių vizas, pridėjau, jog tokiomis aplinkybėmis laikau nepateisinamą dalyku, kad vokiečių pasienio policija daro prezidentui ir jo svitai kliūčių vykty toliau, kai tarp Lietuvos ir Vokietijos, kaip kaimyninių valstybių, santykiai buvo iki tol normalūs ir geri. Atkreipiau Welcko dėmesį į tai, kad būtų tarptautinės teisės atžvilgiu negirdėtas dalykas, jei prezidentas ir jo palydovai būtų vokiečių pasienio organų grąžinti atgal per sieną, kur jų gyvybei gresia pavojus iš bolševikų. Įsakmiai prašiau Welcką, kad jis padarytų visa, kas reikalinga, kad to neįvyktų ir kad pasienio policijai neatidėliojant būtų duota precizingų nurodymų šia prasme.

Ponas Welckas atsakė, jog jis suprantas reikalo svarbumą ir apie viską, ką jam pranešiau, raportuos savo vyresnybei.

Apie 2 val. 30 min. paskambino man „Lietuvos Žinių“ korespondentas Berlyne, Dr. P. Ancevičius. Jis pranešė, jog patyrė iš Vokietijos užsienio reikalų m-jos spaudos skyriaus vedėjo, pasiuntinio Dr. Schmidto, kad vokiečiai nesiruošia nieko daryti ryšium su rusų raudonosios armijos įžygiavimu į Lietuvą. Ponas Schmidtas išsireiškė Dr. Ancevičiui ir porai kitų užsienio žurnalistų, jog Reichas priima tik dėsines — „hat zur Kennntnis genommen“ tai, kas Lietuvoje darasi. Tuos žodžius Schmidtas pasakęs piktą tonu, iš kurio būvę galima suprasti, jog vokiečiai yra pasipiktinę Sovietų Rusijos pasilegimu su Lietuva, bet kad ir tai reaguoti nesirengia. Šiandien pasaulis jau žino, kodėl Lietuva jau 1939 m. rudenį buvo Hitlerio perleista į Sov. Rusijos įtakos sferą, kada susilaikė nuo žygio į Vilnių, kurį tuojau pasiskubino pagrobti rusai, kad jo pagalba uždėtų savo smaugiančią kilpą ant visos Lietuvos.

Po šių jaudinančių atsitikimų, kurie tik buvo Lietuvos tragedijos pradžia, paskambinau apie 3 val. nakties mūsų Užsienio reikalų ministerijai, nors ir nebebuvo tikras, kas atsilieps prie antrojo telefoninio laido galą, ar lietuvis ar jau koks rusų raudonasis komisaras. Atsiliepė pasiuntinys tarėjas Dr. Mačiulis, kuris tą naktį budėjo ministerijos centre. Pranešiau jam, kad esu patyręs, t. y. kad jau yra atsiradę pasienyje, vokiečių pusėje, atbėgėlių iš Lietuvos ir kad respublikos prezidentas su visa savo šeima ir adjutantai yra atvykę į Eitkūnos, norėdamas keliauti toliau. Iš savo pusės Dr. Mačiulis painformavo mane apie padėtį Kaune tuo metu. Jis pasakojo, jog nauja vyriausybė dar nesudaryta ir kad dar nežinia, kas bus jos pirmininkas. Prasitarė, jog jo parinkimas priklauso ir nuo sovietų sutikimo. Esą įvykė eilė pasitarimų prezidentūroje ir Ministerijų kabinete. Kontaktą su sovietais palaikys Bizauskas. Po pasitarimo Ministerijų kabinete ryšis su juo nutrūkęs. Spėjama, kad jis esąs Laisvės Al. Nr. 4 a (Sovietų pasieninėje). Po Kauną važinėja sovietų tankai. Jokių suėmimų iki tol dar nepadare. Buvusios prie kai kurių įstaigų pastatytos rusų sargybos, kaip pvz., prie Lietuvos Banko ir Užsienio reikalų ministerijos, bet neilgam; greitai jos buvusios vėl nuimtos. Ponas Dr. Mačiulis aiškino, jog esą labai negeral, kad pabėgo „Aukščiausiasis“ (suprast, respublikos prezidentas). Ponas Urbšys iš Maskvos dar nežiūręs. Birželio 15 d. įvykę du incidentai: 4 val. rusai nušovė vieną mūsų pasienio policijos pareigūną o 10 val. pagrobė dar kitą.

Šitai orientuotas apie padėtį Kaune ir turėdamas galvoje respublikos prezidento pasitraukimą į užsienį paskambinau kiek po 3 val. į Romą St. Lozoraičiui, kad ji painfor-

Mūsų vadovėlinis balansas

Štai jau treji metai sukako, kai mūsų mokyklos įsikūrė tremtyje. Malonu yra mesti žvilgsnį į šiuos praėjusius metus, nes matome, kaip mūsų jaunimas mokslinasi. Mūsų vaikų darželiai, pradžios mokyklos, gimnazijos ir vienerių specialinės mokyklos bei kursai prisideda prie sutvirtinimo tų kadru, kurie reikalingi kovai dėl Lietuvos laisvės bei nepriklausomybės. Bet praėjus trejiems metams mūsų padangėje ryškėja nauji galimybės išsiblaškyti mums visiems po įvairius pasaulio kraštus. Jau dabar yra pagyvenę emigraciniai pasirengimui ir gal po vieno kito mėnesio pastebėsime, kad mūsų eilės Vokietijoje retėja, kad mūsų tautiečiai vyksta į įvairius kraštus. Tad darosi aišku, kad išsiskirsčius po įvairius kraštus ne visur bus mūsų tautiečių tokios kompaktinės masės, kuriose galima būtų išlaikyti lietuviškas mokyklas, kokių turime dabar Vokietijoje.

Tokių minčių apstėsi nenoromis dirsteliame į praeitį trejų metų laiką ir, taip sakant, suvedame savo veiklos balansą. Ir čia tarp kitų dalykų prisimename tas mokymąsi priemones, kurias teko matyti mūsų mokyklose. Pirmiaisiais metais labai daug ko truko: ne tik vadovėlių, bet ir paprasčiausios rašomosios medžiagos. Tada buvo visai nenuostabu, nes tai buvo pirmieji metai. Tada visi buvo kupini vilties, kad jei teksią dar antruosius metus testuoti mokyklų darbą, tad būsią jau pakankamai reikalingų vadovėlių.

Ir štai nejuočiomis praėjo treji metai. Kas toje srityje yra padaryta? Turime prisipažinti, ne labai daug. Vienas kitas vadovėlis išėjo. Bet galėjo būti jų ir daugiau išleista, jei mokyklų vadovaujantiems organams tikrai būtų rūpėję šitas dalykas. Šiandien, kaip ir anksčiau, įvairius vadovėlius atstoja vadinamieji užrašai. Pavartę bet kurio gimnazijos mokinio sąsiuvinius rasime visokių užrašų: istorijos, geografijos, matematikos, fizikos, gamtos mokslo ir tt. Žinoma, iš bėdos tokie užrašai atstoja vadovėlius, nes ir esant vadovėliams tam tikri užrašai labai būna praverstūs, bet pasakyti, kad vadovėliai nereikalingi, negalima. Bevariant tuos mokinių užrašus dažnai galima surasti gana svarbių klaidų. Ir bežiūrint į tuos mokinių užrašus, nenoromis kyla galvoje mintis: kodėl nėra pasirodę atitinkami vadovėliai, spausdinti spaustuvėse? Gal kas teisinsis, jog visa tai dar nesusipėda padaryti arba nėra buvę didelio reikalo tautai daryti. Bet visi tokie pasiteisinimai vis dėlto yra menki. Ir kas čia galėtų būti kalčiausias?

Ar patys autoriai, ar leidėjai, ar kas kitas? Manysčiau, didelė kaltė krinta ant mūsų Svetimo valdybos knygų leidimo komisijos. Juk ne kam kitam tokie dalykai labiausiai turėjo rūpėti. Vienaime kitame išleistame vadovėlyje buvo įdėtas priedas višelyje, kad tas vadovėlis yra leistas Svetimo valdybos knygų leidimo komisijos. Kad reikalingas yra tokios rūšies leidimas, tam prieštarautų nesiras, nes tokiuose leidimuose neturi būti didelių klaidų arba netinkamų bei nesuderinamų dalykų. Bet čia vėl iškyla ir toks keblus

klausimas: ar Svetimo valdyba pajėgia kontroliuoti mokomųjų dalykų užrašus, diktuojamus mokytojų? Juk tokiuose užrašuose, atstojančiuose vadovėlius, netinkamų dalykų esti daugiau. Ir jei bijomasi, kad mokiniams nebūtų padaroma žalos netinkamais vadovėliais, tad daugiau dar reikėtų prisibijoti tų užrašų, kurių neįmanoma sukontroliuoti. Mūsų tremties sąlygose čia minima knygų leidimo komisija galėjo mums būtinausiai reikalingų vadovėlių leidimo darbą organizuoti taip, kad toji vadovėlių trūkumo spraga būtų pašalinta. Juk šita komisija galėjo sueti į glaudų kontaktą su tais asmenimis, kurie reikiamus vadovėlius galėjo paruošti. Galėjo net suaukšti tokių asmenų suvažiavimą ar pasitarimą, kur tie visi dalykai galėjo būti aptarti ir paskui įvykdyti, nes būtų buvę suvartoti galimybės vadovėliams paruošti ir išleisti.

Mums tenka dažnai pajusti, kaip mūsų ne tik jaunimas arba jauni žmonės, bet ir kiti senesnio amžiaus su didžiausiu malonumu skleistų ir škaitytų tas knygas, kurios vaiz-

duoja Lietuvą arba josios žemėvaizdą, žmones, turtus ir tt. ir tt. Argi nėra svarbu prisiminti, kaip atrodė Lietuva, kokie josios žmonės, toji žmonių kalba, istorija. Ypač jaunuoliui tautai pravartu turėti, jei norime, kad jis taptų giliu ir tvirtu patriotu, pasirašiusiu visada kovoti dėl savo tėvų žemės. Jau anksčiau galima buvo užtikti laikraščiuose nurodymų, kad nebūtų pamiršti vadinamieji lituanistiniai dalykai, kad šitos srities veikėliai būtų išleisti. Bet mažai kas kreipė į tai dėmesį. Ir vietoj to mūsų spaudos rinkoje ėmė rodytis vertimėlių ir šiaip knygpaalikių.

Dabar įvedus naują vokiečių valiutą yra sunku ką šioji srity paruošti. Bet jeigu dar vieną kitą mėnesį tektų ilgiau Vokietijoje pagyventi, tad vis dėlto galima būtų šis tas padaryti. Juk jeigu norime savo žmonėse įdiegti stiprius patriotizmo jausmus tiek jaunosios senesnės sėlose, turime būtinai paruošti veikalių, kurie primintų Lietuvą arba vaizdžiai parodytų, kokia ji yra ir kokia ji buvo mūsų sukurta ir kuo ji skiriasi nuo kitų kraštų.

A. Kelmūtis.

Kultūrinės naujienos

Kanados lietuviai, jų skaičiai kaskart didėjant, susirūpino savais kultūriniais reikalais ir nutarė įsteigti lietuvišką spaustuvę. Šiam tikslui įsteigta bendrovė „Nepriklausoma Lietuva“, kuri pradėjo platinti akcijas visų Kanados lietuvių tarpe. Sumanytas davė gražių rezultatų, ir štai jau parvežtos ir įmontuotos pirmosios mašinos — linotipas ir presas. Iš JAV gauti lietuviški ženkla-raidės, linotipininkas, kuriam sutartis baigiasi šį mėnesį, persikels į Montrealį, o spaustuvininkui taip pat netruksta. Vietiniai lietuvių laikraštis „Nepriklausoma Lietuva“ taip pat netrukus persikels į spaustuvės patalpas ir čia bus spausdinamas didesnėmis raidėmis. Savosios spaustuvės įsteigimu Kanados lietuvių gyvenime pasiekta tikrai didelis laimėjimas. (s)

Lietuviškų kilmų audėja dail. Tamošaitienė, kartu su 10 Ecole des Arts et Metiers klausytojų-mergaitių iš Freiburgo atvyko į Kanadą ir laikinai sustojo St. Paul d'Hermit pereinamojoje stovykloje. Po poros dienų dail. Tamošaitienė jau surengė kilmų ir tautinių mezginių parodėlę, turėjusią gražų pasisekimą. Dail. Tamošaitienė su savo grupe pasiliks Montrealyje. Kanados lietuviai tikisi, kad šiuo lietuvių atvykimu susitprins tautinio darbo barą. (s)

Pasaulio filosofai, po kongreso Mainzo universitete, kur dalyvavo kaip svečiai ir Belgijos, Kanados, JAV, Šveicarijos, Prancūzijos, Olandijos, Italijos bei Austrijos filosofai, susirinko pasauliniame kongresui Amsterdame. Tai yra dešimtas pasaulinis kongresas, globojamas UNESCO, kuriame iš 30 kraštų dalyvauja per 800 atstovų. Pagrindinė kongreso tema yra: „Žmogus, žmoniškumas ir žmogiskumas“. (s)

Zykaus muziko Irving Berling šešiasdešimtas gimtadienis JAV atšvėtas pirmąją šios vasaros premjera — filmu „Easter Parade“. Šio genialaus kūrėjo populiarų kūrinių „Easter Parade“ filmas išgirstamas net septyniolika. Šalia Judy Garland filme šoka garsusis Fred Astaire. (s)

Romos universitetas šiuo metu priskaito virš 40.000 studentų ir tuo būdu yra didžiausias pasaulioje lankytojų skaičiumi universitetas. (s)

Automobilių karaliaus Henry Fordo gyvenimas bus įamžintas filme. Šiam reikalui sutikimui Fordo šeima jau davė ir rezisierius Leo McCarey pradėjo paruošiamuosius darbus. (s)

Pompėjos archeologiniame muziejuje įstatyta naujų iškasenų: šalia žmonių, gyvulių ir maisto likučių matyti spalvotieji puodai, žibintai, statulos, dramblio kauko ir kitoki meniški dirbiniai, rasti karaliaus Tiberijaus viloje. Visi šie eksponatai, kartu su meniską sienų tapyba, yra išlikę iš paskutiniojo Pompėjos periodo ir skaitomi rečiausiais antikinių tapybos pavyzdžiais. (s)

„Saulė“ 60 metų. Amerikiečių lietuvių laikraštis „Saulė“, išėjęs Mahanoy City, Pa., šią vasarą minėjo 60 metų sukaktį. Laikraštį įsteigė Domininkas T. Bočkaukas, savo laikui leides ir pasikaitimų žurnalą „Linksmas Valanda“. Mirus įsteigėjui, „Saulė“ leidžia jo įpėdiniai. Charakteringa, kad laikraštis redaguojamas toje pačioje dvasioje, kaip buvo pradėta prieš 60 metų, nekeičiant nei kalbos nei rašybos. (s)

Išleidžiamas liet. knygų katalogas. Exchange Agency Correspondence and Advertisment Neumünsteris, britų zonoje, sutiko atspausdinti tremtyje išleistų lietuviškų knygų katalogą, kurį parengė Lietuvių Bibliografinis Tarnyba Memminge. Katalogas apima knygas, išleistas 1945—1948 metų laikotarpyje. (s)

Paskaita 400 JAV karininkų. Harvardo universitete, Cambridge, Mass., Lietuvos garbės konsulas advok. Shalla keturiems šimtams „Freater Boston Air Reserve“ karininkų skaitė paskaitą tema: „Rusijos kaimynai — Latvija, Estija ir Lietuva“. Po paskaitos advok. Shalla atsakinėjo į gausius klausimus. Klausytojų tarpe buvo teisiu profesorius iš Harvardo ir Bostono universiteto. (s)

Dovyndėno tryliktoji. Liudo Vismanto leidžia išleido naują Liudo Dovyndėno novelę knygą „Mes ieškome pavasario“. Tai yra tryliktoji šio autoriaus beletristikos knyga. Lietuvos valstybinės premijos, o kartu ir 1947 m. „Minties“ premijos laureatas, be kitų darbų, baigia rašyti romaną „Klementas Duda“. (s)

kai pareikalavo tai padaryti, pagrasindamas man asmeniškai atsakingumu už visas pasekmes, kurios galėtų kilti Lietuvai ir mūsų tautai iš sovietų jei sakytų pavedimo neįspildyti. Jis mane mokė, kad, esą, tokiu nepaprastu momentu aš turis pasiaukoti tėvynės labui ir surasti priemonių, kaip pasiekti prezidentą, bet ne atsikalbinėti nuo vyriausybės pavedimo įspildymo ir neleisti, kad prezidentas pasitrauktų kur toliau. Kai aš atskleidžiau Dr. Mačiulį, jog jau esu paprašęs Vokietijos užsienio reikalų m-ją, respublikos prezidento pageidavimu, kad nebūtų jam ir jo svitai daroma jokių kliūčių keliauti toliau, kur jis nori, Dr. Mačiulis spontaniškai ir pik-tai replikavo į tai žodžiais: Tamstos, kaip Lietuvos pasiuntinio, pareiga yra ne pagelbėti bėgliui pabėgti, bet jį sulaukyti ir grąžinti! Čia pat, su kažkuo pasitaręs, jis nurodė man ministerio pirmininko A. Merkio pavedimu, kad tuojau padaryčiau priešingą demaršą pas vokiečius ir mūsų vyriausybės vardu paprašyčiau juos, kad grąžintų A. Smetoną atgal į Lietuvą...

Nugirdus tokius žodžius man kone iškrito iš rankų telefono trinkelė. Toks įsakymas pats savaime rodė, jog Merkio vyriausybė ir visi tie, kas stovėjo už Merkio nugaros, buvo tada netekę sveiko proto, arba jautėsi, lyg juos kas smaugia ir jie, stengdamiesi išsigelbėti, griebėsi priemonės paskandinti su savimi dar ir ta, kuris ka tik buvo suspėjęs išsigelbėti, kartu su savimi išgelbėdamas ir Lietuvos nepriklausomybės vėliavą. Pasijutau, jog tuo jų įsakymu buvo paliesta mano ambicija, jog lietuvių ir savo krašto patrioto, ne mažesnio už juos pačius. Kaip jau suminėta, man buvo žinoma, jog opozicinės partijos buvo be galo įkaitusios ant a. a. A. Smetonos už jo pasitraukimą į užsienį. Tačiau buvo ne vieta partinėms aištroms tokiu nepaprastu momentu, kada buvo lemiamas likimas. Nors apie A. Smetonos pasitraukimo į užsienį motyvus tiksliai tuo metu dar nebuvau painformuotas, o tik instinktyviai juos naujaučiau, bet man buvo savaime suprantama, jog toks jo pasielgimas kaip aukščiausiojo mūsų valstybės pareigūno ir gyvenime išbandyto politinio kovotofo dėl mūsų krašto ir mūsų tautos laisvės, nėra vien pagrįstas kokia nors žmoniška silpnyste, bet kad tam jis turi gilesnį ir svarbių politinių argumentų, kuriuos jis gerai yra apsvairstęs prieš darydamas tokį žygį ir prisilimdamas ant savęs už tai visą atsakingumą prieš Lietuvą ir mūsų tautos istoriją. Kaip ten būtų buvę: ar gerai, ar negerai A. Smetona padarė, kad pasitraukė iš savo krašto, tačiau man, kaip atsakingam Lietuvos diplomatiniam atstovui Berlyne, suminėtas A. Merkio vyriausybės reikalavimas — paprašyti svetimą valstybę, kad ji imtųsi policinių priemonių prieš Lietuvos prezidentą ir jį grąžintų į savo kraštą — buvo neprimtinas. (B. d.)

Apie žmones, kurie prakaityuodami šaiposi

Pasimatymas su literatūrinio „Klumpės“ kabareto

Neįprastas skelbimas lentoje atkreipė dėmesį: „Stovyklos salėje literarinio „Klumpės“ kabareto spektaklis. Margi DP nutikimai margame pasaulyje. Prakaityuodami šaiposi: Henrikas Katinskas, Antanas Skėma, Alfonsas Brinka ir Vitalius Zukauskas.“ Nelaukdamas spektaklio pradžios, einu į salę, tikėdamasis vieną antrą žodį išgirsti iš žmonių, kurie šaiposi prakaityuodami. Buvome įpratę Augsburgio dramos spektakliuose regėti rimtą Katinską, tokį pat Brinką, gal kiek lengvesnį Skėmą, Zukauską. O dabar šie žmonės nutarė pasišaipyti.

Scenoje darbuojasi visi keturi: Katinskas, kabareto vadovas, pasistiebęs stengiasi tam-saus fono rėmuose prisiegti kabareto insiniginę — didžiulę klumpę. Zukauskas trūsiasi aplink vaikų vežimėlį, Skėma perstatinėja kėdes, Brinka rausiasi po lagaminą.

Malonėkite, — sakau, — porą žodelių spaudai apie jūsiškę „Klumpę“. Skaitytojams bus įdomu išgirsti apie naująjį teatrinių kolektyvą.

H. Katinskas sutinka, ir aš statau pirmąjį klausimą:

— Kieno sumanymu ir kokiomis aplinkybėmis buvo įsteigtas kabaretas?

— Po valietos reformos augsburgiškė drama pateko į sunkumus. Prie to prisidėjo ir tai, kad mūsų moterys pasisovė į Kanadą. O be moterų, kaip žinote, teatras negali egzistuoti. Materialiniu atžvilgiu darbas pasidarė taip pat neįmanomas, nors entuziazmo visiems užtenka. Taigi, dalis aktorių sumanė mėsistį į kitą žanrą — satyrą ir humorą. Vakaruose šio žanro teatrų gausu. Savo laiku panašų teatrą turėjome ir Lietuvoje, tai buvo „Vilkošakis“, kuris 1925 m. buvo uždarytas. Su jo uždarymu mes nustojome būti demokratais, nes, kaip žinome, satyra ir humoras galimi tik tikroje demokratijoje, ir tai kaip tik yra demokratijai charakteringa. Su „Vilkošakio“ uždarymu šis stilius mūsųose buvo užmiršta, ir štai dabar vėl bandoma žengti pirmieji žingsniai.

— Iš kur imate temas savo programai?

— Čia atsakymą suteikė Antanas Skėma: — Kaip matysitė, mūsų programą sudaro skečiai, monologai, literatūrinės ištraukos. Visa charakteringa mūsų kaimo gyvenimui. Todėl savo pirmąją programą ir pavadinome margais DP nutikimais margame pasaulyje. Emigracija, stovykliniai įvykiai,

santykiai su globojančiomis mus įstaigomis — vis tai mūsų programos temos.

— Kas yra programos autoriai? — klausiu toliau H. Katinską.

— Tekstus paruošė aktoriai Skėma, Brinka ir Zukauskas. Taip pat įtraukta žinoma amerikiečių „short story“ meisterio O'Henry novelė. Kreipėmės pagalbos į kolegas humoristus, bet tuo tarpu teatsiliepė tik Pulgis.

— Kokį pasisekimą kabaretas turi žiūrovuose?

— Mūsų spektaklius, kurių turėjome jau penkis, žiūrovai — tiek inteligentai, tiek „liaudis“ — priėmė šilta. Visiems tai yra visiškai naujas dalykas.

— Kodėl literariniam kabaretui parinkote tokį neliteratūrinį pavadinimą — „Klumpė“?

— A, čia tai atsakymo teks palaukti, — nusišypsojo H. Katinskas. — Jį išgirsitė scenoje.

— Koki ateities sumanymai?

— Su dabar turima programa stengsimės aplankyti visas didesnes stovyklas. Kreipsimės ir vėl į rašytojus, kad padėtų sudaryti tolimesnę programą. O vėliau — gal bus įmanoma darbą tęsti ir Amerikoje, žinoma, jei turėsime laimės į ten patekti.

Padėkojęs už įdomią informaciją, žengiau į salę, nes ką tik buvo nuaidėjęs trečias skambutis. Uždangai pakilus, paaiškėjo ir „Klumpės“ vardo pasirinkimo priežastis. Mm, su aštria satyra ir humoru kartais kaip su klumpe pavyksta gerai užtvoti... „Kabaretas pasižymi tuo, kad jame, dažniausiai, šoka ir dainuoja moterys, — kalbėjo A. Skėma, — o kadangi mūsų moterys išplaukė, tai mūsų šis kabaretas yra žodžio kabaretas. Ir tuo žodžiu mes bandome nuodyti žiūrovus.“

Reikia pripažinti, kad tas „klumpininkams“ ir pavyko. Aštriai užgriebiamos etoviklio gyvenimo negerovės, skaniai pasijuokiami šis kasdienių nutikimų, iki susimastymo paliečiamos skaudžiosios mūsų tremtinio gyvenimo žaizdos, ir kartais tikrovė atsistoja visu savo žiaurumu prieš žiūrovo akis, kai H. Katinskas aiškina žemėlapi: „... O čia yra maža Lietuva, kuri pasauliui tiek terpi, kiek ir didžiulė Grenlandija. Grenlandija yra padengta sniegu ir ten gyvena baltosios mėsos, o Lietuva padengta krauju ir joje gyvena raudonosios mėsos...“

J. Zilvinas.

Lietuvis - ambasadorius Turkijoje

Žiauriausis tereikia, — gal kas nors, pirmos žinios išpūdi paveiktas, pasakys, tačiau čia pat atsipeikėjęs susimastys: — betgi mūsų Valstybė tokios diplomatinės atstovybės neturėjo? Taigi, kad neturėjo... O visą dalyką yra šit koks:

— anas lietuvis ambasadoriauja... komunistinės Lenkijos reikalams.

Varšuvos spaudos pranešimu, ambasadorius yra „išbandytas lenkų tautos sąnūs“. Čia tai jau reikalingi paaiškinimai, tačiau ne apie aną ambasadorių, o tiesiogine prasme apie kominformo taktiką.

Bolševikų dėsni — tautinė forma, komunistinis turinys! — čia išryški visu 100%.

Ir kaip čia neįsivėjęs.

Komunistinė Lenkijos ambasadorius Turkijai oficialiai į lenkus teišėjo vos prieš porą metų. Tai Jonas Drūtas, Vytauto Didžiojo gimnazijos Vilniuje abiturientas, Stepono Batoro universitete baigęs agronomijos mokslus. Gal daugis geriau jį atpažins, kaip pridursiu, kad pirmosios bolševikų okupacijos metu Jonas Drūtas buvo Vilniaus burmistras ir, kominformui

(tada dar kominternu vadinosi) įsakius, ėjo lietuvių pareigas, kaip šiuo metu, tuo pat įsakymu, eina lenko pareigas.

Ar iš ambasadoriaus pusės pirmas toks tautybės pakeitimas? Ne. Tai jau komunistinis įgudimas klausyti Maskvos ir komunistinį turinį vykdyti vis nauja „tautine“ forma. J. Drūtas lenkų teismo, rodos, 1936 m. buvo už komunistinę veiklą nubaustas 3 metais kalėjimo. Buvo teisišamas kaip lietuvių tautybės, bet vakarų Gudijof komunistų partijos narys — ryšininkas su lenkų komunistų partija. Maža to, kaip toksai (gudų komunistų atstovas) savo metu bandė sudaryti „liaudies frontą“ su Vilniaus lietuvių organizacijomis.

Pagal reiką kateiltoja ir pavardė: gimnazijoje ir burmistravimo metu — Jonas Drūtas, universitete ir teisme — Jan Druto, pas gudus — Janko Drut, o dabar kaip ambasadorius — Jan Druto. Ak, tikrovė aiškiai rodo, kaip komunistinis turinys (su-prask: Maskvos reikalas) iš tautinės formos padaro Kremliaus stalinio mazgotę...

J. Garša

Ekranu margumynai:

Geriausieji iš geriausiųjų

Amerikos ir Vak. Europos kinų lankytojai kasmet per kino žurnalus nustato populiariausias filmų žvaigždes ir išrenka geriausius filmus. Didelės reikšmės šioje srityje turi Šveicarija, kuri yra atvira visų pasaulio filmams. Šveicarų žurnalas „Schweizer Film-Zeitung“ šiemet skelbia geriausiųjų sąrašą.

Amerika, savaime aišku, turi vadovaujančią vietą ir filme. Po jos seka prancūzai ir vokiečiai, nors šių pastarųjų pokario filmų dar labai nedaug Šveicariją pasiekė. Tačiau šis pripažinimas reiškia pirmąjį tarptautinį patvirtinimą, kad vokiečių filmas ir vėl iškyla į pirmąsias eiles.

Moteriškoji filmų žvaigždė Nr. 1, aiškiai užtikrinama sau pirmenybę, yra amerikietė Rita Hayworth. Po jos eina Gene Tierney ir tik trečioje vietoje populiarioji Hollywoodo švedė Ingrid Bergman, kuri 1947 m. buvo atžymėta pirmąją žvaigždę. Charakteringa, kad tik dvilikoje vietoje randame pirmąją Europos filmų artistę — Marią Röck, o po jos — Zarah Leander. 24. eina Kristina Söderbaum, turinti tačiau dviejų vietų pirmąją prieš „dieviskąją“ Greta Garbo. Austrų ir vokiečių populiarioji žvaigždė Paula Wessely ir Ilse Werner užtikamos sąrašo gale — 38 ir 39 vietoje.

Vyrų lietuvių aktorių tarpe pirmumą turi Gregory Peck, žinomas iš atmintino amerikiečių filmo „Raktai ir dangaus karalystė“. Jį seka pažįstamas Spencer Tracy,

prieš pusantur metų buvęs populiariausias Amerikoje. Toliau rikiuojasi: Gary Grant, Humphrey Bogart, Tyrone Power, Gary Cooper; aštuntuoju — Van Johnson, dešimtuoju — Robert Taylor ir tik penkioliktuoju — Clark Gable. Tarp amerikiečių pirmuoju prancūzų minimas Jean Gabin, pirmuoju vokiečių — Gustav Knuth (23); nuosirdusis komikas Paul Hörbiger eina 26. Pernykštis Hollywoodo žvaigždžių karalius Ray Milland šiemetiniame šveicarų sąrašo stovi 25.

Iš rezisierių daugiausia balsų suilaukė Fritz Lang; šis rezisierius iš seno plačiai žinomas tarptautiniame filmų pasaulyje iš tokių savo pastatymų, kaip „Nibelungai“, „Metropolis“, „Snipai“, „Dr. Mabuso testamentas“ ir kt. Amerikiečiai užima ir kitas pirmąjias vietas. 5-ju eina šveicaras Leopold Lindtberg, pažįstamas iš filmo „Die letzte Chance“. Vokiečių rezisieriui Helmut Kautner atitenka 10-oji vieta. Geriausias filmas pripažįstamas „Gilda“. „A song to remember“ ir „Spellbound“. Helmut Kautnerio filmui „Po tiltu“ tenka šeštoji vieta, gi gražiajam prancūzų filmui „Symphonie Pastorale“ — tik 18-oji vieta. Ir pabaigai verta pažymėti, kad pirmąją vietą seniesiems, bet išpdingiesiems filmams iš naujo atgyja; ir čia kaip tik pirmenybę atitenka prieškariniams vokiečių filmams, kaip „Frau meiner Träume“, „Immermore“, „Wir machen Musik“, „Eine Nacht im Atseit“, „sena meilė — ne-t-dyja“ (šv)

muočiau apie viską, kaip mūsų diplomatų šefą. Jis apgalvestavo, kad nebuvo pareikšta jokio, nors simbolinio, pasipriešinimo bolševikų įsibrovėliams, reikšė pasitenkinimo tuo, kad respublikos prezidentui pavyko laimingai pasitraukti iš sovietų narsų ir pritarė mano pastangoms Vokietijos užsienio reikalų m-je, kad vokiečiai nedarytų prezidentui ką pikto ir kliūčių jam vykti toliau. Ta proga Lozoraitis teiravosi mano nuomonės, ar jau turėtų pradėti vykdyti J. Urbšo instrukciją dėl perėmimo vadovauti mūsų diplomatai užsienio. Atsakiau, jog mano ryšys su Kaunu dar nėra nutrūkęs ir kad aš tuo tarpu dar galiu susisiekti telefonu su Užsienio reikalų m-jos centru kiekvienu metu. Pareiškiau iš savo pusės nuomonę, kad gal dar reikėtų lukterėti, kad paaiškės daugiau duomenų apie Merkio vyriausybės bandymą susitarti su sovietais, o taip pat pasidarys žinomi respublikos prezidento į užsienį pasitraukimo motyvai. Pasikalbėjimą, deja, prisijėjo nutraukti jo nebaigus, nes tuo metu Romoje sustaugė priešlėktuvinės apsaugos sirenos, ir Lozoraitis skubinosi eiti į slėptuvę. Taigi ir jam ta naktis nebuvo rami...

Aplė 4 val. paskambino man Dr. Mačiulis ministerio pirmininko A. Merkio patvarkymu jis man nurodė stengtis kaip nors asmeniškai susisiekti su prezidentu A. Smetona ir jį paveikti, kad grįžtų atgal. Jis aiškino, jog to reikalaujanti padėtis, kuri dar nesanti beviltinga, bet jei prezidentas nesutiktų grįžti, tai esą viskas būtų prazudyta. Dr. Mačiulis pasakojo, jog mūsų kariuomenės vadui, generolui Vitkauskui, pavykė sudaryti su rusų kariuomenės vadu, generolu Pavlovu, susitarimo projektą, pagal kurį padidintų rusų garnizonų Lietuvoje padėtis būtų normalizuota. Vyriausybė mananti, kad tą projektą reikėtų priimti ir tuojau jį pasirašyti, nes kitai esą galėtų pasidaryti dar blogiau, ir galime susilaukti nenumatomų pasekmių. Kalbamasis pareigūnas kelis kartus pabrėžė nepaprastą momento svarbumą ir reikalo skubotumą. Viskas, esą, priklauso nuo kelių valandų. Jei respublikos prezidentas grįžtų tuojau pat, tai dar būtų galima jo išvykinti į užsienį visuomenei nutylėti. Esą dar svarbiau, kad apie tai nepajustų sovietai. Iki išauštant tą atsitikimą būtų galima nuo jų nuslėpti, arba jei Pozdniakovas jau būtų pajutęs, jog prezidento nebėra Kaune, būtų galima tą faktą užtaušoti, pvz., paaiškinimu, kad prezidentas buvo išvykęs kūr nors ir provinciją.

Kada aš pabandžiau aiškintis, jog man praktiškai neįmanoma iš Berlyno žaibo greitu metu asmeniškai pasiekti prezidentą Eitinkūnose, taigi už kelių šimtų kilometrų, ir kad aš abejoju, ar man pavyktų jį įtikinti, kad pakeistų savo nusistatymą ir grįžtų, Dr. Mačiulis kiek pakeltu tonu kategoriš-

Iš Amerikos lietuvių gyvenimo

Rašytojai ir žurnalistas išitraukė į darbą

Iki šiol į JAV yra nuvykę šie rašytojai: prof. Vincas Krėvė-Mickevičius, Jonas Aleksandriškis-Aistis, Alė Nakaitė-Arbaciauskienė-Rūta, Stasius Būdas ir Leonardas Žitkevičius, kurie aktyviai dalyvauja Amerikos lietuvių spaudoje ir visuomeniniame darbe. Žurnalistų atvyko daugiau: adv. Vincas Rastenis, Dr. Juozas Pajaujis, Dr. Kazys Suoga - Veržikas, Pranas Dailidė, Vladas Civiškas, Jonas Kuprionis, Vladas Mingelevičius - Mingėla, Jokūbas Pauperas, Dr. Albertas Tarulis ir Kęstutis Čerkešius. Vincas Rastenis senasis Liet. Žurnalistų sąjungos narys ir ilgametis valdybos sekretorius yra savaitraščio „Vienybės“ redaktorium. Prieš du metus iš Švedijos atvykęs jaunas žurnalistas Jurgis Savaitis ir iš Argentinos atvykęs Dr. Henrikas Lukoševičius dirba savaitraščio „Amerika“ redakcijoje.

Pašventintas Pranciškonų vienuolynas. 1941 m. Amerikon atvykęs energingas pranciškonas tėvas Justinas Vaskys ėmėsi iniciatyvos suburti išblaškytus vienuolius ir įsteigti Lietuvos Pranciškonų vienuolyną Amerikoje. Nors darbas buvo nelengvas, bet davė vaisių ir š. m. rugpjūčio 15 d. įvyko pastatyto vienuolyno pašventinimas. Iškilmingas dalyvavo daug tikstančių žmonių. Vienuolynas yra Maiono valstybėje. Vienuolyno provinciolų yra jo steigėjas Justinas Vaskys, kuris kartu redaguoja „Sv. Pranciškaus Varpelį“. Pranciškonai Amerikoje turi labai didelį pasisekimą, mano steigti savo seminariją, gimnaziją ir pradžios mokyklą.

Jau ir šeimos vyksta Australijon

(LAISKAS IS PORT SAIDO)

Š. m. liepos mėn. 28 d. iš Ventorlo prie Hamburgo, pereinamosios stovyklos per Italiją išvyko 7-sis DP transportas Australijon. Tarp 500 vykstantiųjų buvo ir 4 šeimos su mažais vaikais ir kūdikiais. Fallingbostelyje prie transporto prisijungė 110 viengungių ir 1 šeima su 6 metų vaiku. Liepos mėn. 31 d. iš Fallingbostelio per Austriją pasiekė Italiją. Breneryje mūsų laukė 370 asmenų, atvykusių iš amerikiečių zonos, kurie buvo geresniuose vagonuose ir kėlionėje gavo geresnį maistą. Italų policija buvo tiek „maloni“, kad saugojo mus kaip belaisvius. Tegėlėje išlipti vandens atsinešti ar likusias markes į liras išsikeisti santykiu 1 DM=40 ital. lirų. Po ilgo stovėjimo Breneryje per pusę valandos buvome išlaipinti iš keleivinių vagonų ir perkelti į prekinis. Italų policija lakstė apie vagonus ir guminėmis lazdelėmis „ragino“: „avanti! avanti!“ Amerikiečių zonos DP iš vagonų nebuvo kilnojami, nes energingas palydovas, amerik. kariuomenės MP leitenantas, protestavo prieš bet kokius italų savivalimus.

Pagaliam pasiekė Turiną, kur buvome patalpinti poilsui ir galutiniam dokumentų sutvarkymui IRO stovykloje. Rašyti apie betvarę, kuri šiautė kėlionėje ir Turino stovykloje neverta, nes mes visi jau puikiai pažinome visokius pareigūnų sąžiningumą ir veiklą... „Nugaravo“ ir šokoladas ir maistas ir cigaretės, užtat Turino stovykloje urmu buvo pardavinėjama mums skirtas maistas. Kelionę sunkino stiprūs karščiai, kurie buvo ypač jautiami traukiniuose, juo labiau metaliniuose prekiniuose vagonuose. Seimos neturėjo jokių pirmenybių, o dar labiau buvo skriaudžiamos viengungės, kurie visur pirmieji prisigriūdavo ar išsėdavo. Nepaprastai sunku šeimoms stovėti 6-8 valandas eilėje ir laukti savo eilės numerio, todėl patartina toms šeimoms, kurių vaikus sekančiais transportais išsikovoti pirmuosius eilės numerius. Patartina pasiimti vaikams maisto ir gėrų, ypač kavos ar arbatos, taipogi vaisių ar rūgščių uogienės. Seimoms, kurių vyrai jau bus išvykę Australijon patartina palaikyti glaudesnius ryšius tarp savęs, nes dažnai reikia palikti bagažą ir vaikus, kad sutvarkyti įvairius formalumus.

Pagaliam Genujoj įlipome į laivą „Wooster Victory“ ir pradėjome plaukti. IRO karininkas, palydovas labai nevelkusi ir nieko nedaro mūsų padėčiai pagerinti. Iki šiol jūra rami ir tik menkos bangos laivą po truputį išbuvoja. Sergančių jūros liga dar nesimato. Ir taip pamažu artėjame prie pirmos sustojimo vietos. — Port-Saido uosto. Rimtautas Sąžanas

Lietuvių muzika Čikagos koncertuose. Kasmet įvyksta garsieji Grant Parko koncertai Čikagoje, į kuriuos suplaukia tūkstantai žmonių iš įvairių vietų. Šiais metais koncertai buvo atidaryti lietuviška muzika. Dalyvavo pagarsėjusi Metropolitan operos solistė lietuvių Paulina Stoskaitė, išpildydama lietuvių kompozitorių dainas. Taip pat buvo pagrota Čikagos lietuvių šv. Kazimiero akademijos mokytojos vienuolės M. Bernardos Venskaitės parašyta lietuviška rapsodija — „Lithuanian Rhapsody“, kuri meno kritikų buvo gerai įvertinta. Koncertams dirigavo žinomas dirigentas N. Malko, didelis lietuvių draugas, buvęs Kaune, gerai pažįstas lietuvių muziką.

Paminklai žuvusiems kariam. Amerikoje plačiai veikia Amerikos Legiono Dariaus Girėno Postai, į kuriuos susiburia tik kariuomenėje tarnavusieji. Vienas veikliausių skyrių yra Čikagoje. Neseniai minimas skyrius Čikagos lietuvių kapinėse pastatė paminklą žuvusiems kariam.

Tremtinys baigė aukštųjų mokslus. Užpėnai nuvykęs į Ameriką studentas technikas Vytautas Mažeika įstojo į Carnegie Institute of Technology, Pittsburgh, kurį šių metų birželio 27 d. baigė ir gavo elektrotechnikos inžinieriaus diplomą. Baigė pirmuoju ir gavo pagyrimo lapą. Tai pirmasis tremtinys nuvykęs Amerikon baigė aukštųjų mokslus. J. Bruklynietis.

Baigiame tvarkytis

Diepholzas. Tautinė lietuvių stovykla jau baigiama organizuoti. Prie pat pradžioje atsikėlusio Gross Hesepės ir dalies Seedorfo stovyklos lietuvių rugpjūčio mėn. 12 d. atvyko Deledorfas, o dar po savaitės — atsikėlė ir Hannoverio bei Goettingeno lietuvių. Suvažiavus visiems ir baigus susitvarkyti, įvyks bendri rinkimai naujos stovyklos lyderiui ir komitetui išrinkti. Iš įvairių vietovių suvažiavusios švietimo įstaigos ir mokyklos formuojasi į jungtinius vietus.

Šiuo metu ruošiamasi rugsėjo 8. minėjimui, o kartu ir stovyklos atidarymui. Numatomi koncertai kvietinėmis ir vietinėmis jėgomis. Mykolas Liuberskis „Aušri-

nės“ choras naujoje vietovėje padidėjo dvidešimčia naujų choristų. Laukiama ir daugiau. Į pamaldas susirinkusieji gėrisi choro giesmėmis. Pereitą sekmadienį bažnyčioje giedoję operos solistė Juzė Augaitytė viena ir su choru.

Nors patalpos stovykloje labai nevienodos ir jų pasiskirstymas netvarkingas, bet susitvarkius tas, kuriosna pateko naujai atvykusieji, atrodo, galima bus čia ramiau gyventi, negu buvo gyvenama pasieniuose. S. N.

STUDIJŲ DIENA SCHWABE. GMEUNE

Schwab. Gmündas. Lietuvių stovykloje parapijos komitetas rugpjūčio 29 d. suriūšė katalikų gyvenimo klausimus. Studijų Dieną. Prieš pietus buvo laikytos iškilmingos pamaldos, gi vakare stovyklos salėje įvyko paskaitos šiomis temomis: Lietuvių Tremtinių Katalikiškoji Akcija, Žinios iš katalikų gyvenimo svetur, Gyventi ne sau, Katalikų moterų suvažiavimas, Hanau. Paskaitas skaitytė še katalikų veikėjai: doc. A. Vasiliauskas, kun. dr. J. Gutasas, kun. prof. St. Vla ir R. Memėnienė. (žlv).

AUGSBURGO DRAMOS TEATRAS

ISSISKIRSTĖ Augsburgas. Augsburgio dramos teatras kuriam laikui išsikirstė, nes dalis aktorių numato greitai laiku emigruoti į Kanadą ir kitas užjūrio šalis. Likusieji sudarė literatūrinį kabaretą pavadindami „Klumpė“, kur įeina Henrikas Kačinskas, Antanas Skėma, Alfonsas Brinka ir Vitalis Zukauskas. „Klumpė“ abiejose Augsburgio lietuvių kolonijose davė po spektaklį ir susilaukė gero pasisekimo. Šiuo laiku „Klumpė“ išvyko gastroliams į kitas lietuvių stovyklas.

Neseniai naujai išrinktas Haunstettens lietuvių kolonijos komitetas pasižymi dideliu veiklumu ir gyventojuose turi didelį pasitikėjimą. Neseniai buvo suruošta aktuali inžinieriaus Jurskio paskaita. Panašias paskaitas manoma ruošti kas dvi savaites. Kultūrinė veikla rūpinasi švietimo vadovas dramos aktorius J. Palubinskas. Aidininkas.

ATSIŠTUSTA PAMINETI

William Saroyan. Meilė priklausio mylinčiams. Novelė, 16 ps. Kaina 20 pf. Išleido „Gabijs“ 1948 m.

AKIMIRKSNIU KRONIKA

Knygų leidybos reikalu

Valiutos reforma įnešė į mūsų tremtinių gyvenimą sąmyšio ir tam tikros depresijos. Per pastaruosius keturis tremties metus pakėlėme įvairiausių sunkumų, tačiau parodė pakankamą ryžtumą, tuos sunkumus bent iš dalies nugalėdavome. Dabar štai prieš akis vėl sunkus bandymas dėl mūsų spausdinto žodžio, tikriausiai dėl mūsų dvasinio peno. Ar mes jo atsisakysime ir tenkinsimės vien svetimųjų teikiama maistu mūsų dvasinį gyvenimą šoniti. Atrodytų, ne tik suaugusieji, pramokę svetimų kalbų, ne valandėlei su tokia mintimi nesugyvens, o ką jau kalbėti apie jaunimą ir mažesnius, kurių mes nedrįsime palikti ateityje be lietuviškos knygos, be mūsų įžymiųjų rašytojų kūrinių. Knygos turėtų būti ne mažėjančiu įsibėgėjimu spausdinamos, kaip ir senajai valiutai esant.

Zinoma, dabar knygų pirkėjas bus santūresnis ir ne kiekvieną lietuviškai parašytą ar lietuviškai išverstą knygą pirsks. Tad leidyklų ir leidėjų reikalus parinkti vertingus veikalus, skelbti iš anksto prenumeratą, o avansu surinktais pinigais baigti spausdinti pradėtus veikalus bei planuoti naujų leidimų. Stovyklose spaudos platintojai ateis į talką — prenumeratos keliu surinktus pinigus skubiausiai išsiųs leidykloms.

Ne tik Vokietijoje palikę tremtiniai trokštame naujų lietuviškų veikalų, branginame juos kaip didžiausią turtą, bet ir išvykę į svetimus kraštus, nors ir socialiai gyvena, bet drauge jaučia nuolatinį alkį savosios lietuviškos knygos. Kiekvienas samoningas lietuvis, išvykęs į svetimą kraštą, nereikalauja dvanai knygų, laikraščių ir žurnalų. Jie savo giminėms ar bičiuliams tremtiniais, dar pasilikusiems Vokietijoje, už atsistatęs knygas ar laikraščius dešimteriopai atsilygindavo ir ateityje atsilygins.

Jei anksčiau mūsų spaudoje pasitaikė vienas kitas išemigravusio tremtinio verkšlenimams, kad jie pamiršti, kad niekas neaprupina jų knyga bei laikraščiais, tai dabar tokie nusiskundimai jau nesirodys.

Dabarties metu, turint galvoje mūsų pasunkėjusį, gyvenimą ir norą žūt būt išlaikyti ankstyvesnį mūsų kultūrinio gyvenimo lygį, visi išemigravusieji tremtiniai savo parama dėsį pirkdami knygas bei laikraščius ar per leidyklų atstovybes anuose kraštuose, ar per savo bičiulius, likusius Vokietijoje. Ir tuo būdu jie, kaip ir pinigais pajėgusi tremtiniai Vokietijoje parems mūsų spaudos kilnų ir taip reikalingą darbą. A. D.

Meisteris Tautvaišas vokiečių šachmatų kongrese

Rugėjo 19—26 d. d. vokiečių Schachverein 1872 Schwab. Gmünde ruošia šachmatų kongresą — pirmenybių turnyrą. Šalia vokiečių geriausių šachmatininkų kongrese dalyvaus lietuvių meisteris Tautvaišas, o taip pat ir latvių meisteriai Zengalis ir Zirnīs. Kaip žinoma, neseniai Tautvaišas laimėjo tarptautinį šachmatų turnyrą Oldenburge, kur jis įveikė tokius stiprius šachmatininkus kaip Bremeno ir Hamburgo meisterius bei kitus. Ir šiame kongrese Tautvaišas tikisi gero pasisekimo.

Atrenkant dalyvius šiam kongresui, vokiečiai atskirose srityse vykdė turnyrus. Rems-Murr srityje lietuvis Markevičius iš-

kovojo antrąją vietą ir toliau susitiks su kitų šričių nugalėtojais.

Schwab. Gmünde stovykloje baigėsi šachmatų turnyras, kurio tikslas buvo atrinkti žaidikus I komandos pakaitai. Turnyre dalyvavo keliolika šachmatininkų, kurie išsirikavo tokia eile: 1. Urbonaitis 20 tšk., 2. Bulgaras 15,5 tšk., 3. Jurgulis 14 tšk., 4. Volosinas 13 tšk., 5. Malioris 11 tšk., 6. Zukas 10,5 tšk., 7. Jaroslavovas 10 tšk. ir kiti. (žlv)

Atitaisymas

V. Trumpos straipsnyje „Nereikalingas ginčas dėl liberalizmo“ pasiliko keletas korektūros klaidų. Svarbesnes atitaisome: parašyta „de Lubaco“, turi būti „de Lubaco“. Vietoje „Pora metodologinių pastabų“ turi būti „Pora metodologinių pastabų“. Vietoje „mano istorijos profesorius Karsavinas“ turi būti „mano istorijos profesorius Karsavinas“. Vietoje „Pro domo nostro“ turi būti „Pro domo nostra“.

PRANESIMAS

IRO Area 5. specialinė mokykla Neuburg/Donau

Ieško mokytojų: 1. anglų kalbai, 2. anglų stenografijai, 3. mašinraščiui, 4. raštinės korespondencijai ir 5. buhalterijai. Taip pat ieškomi amatininkai meisteriai (baigę profesines mokyklas) mokyti šių amatų: 1. vyrų rūbų siuvimo, 2. batų siuvimo, 3. auto mechanikos ir 4. statybos dalykų.

Iš visų reikalaujama vokiečių kalbos mokėjimas (rusų kalbos mokėjimas yra pageidaujamas).

Suinteresuoti asmenys prašymus su asmens žiniomis siunčia

Direktion Vocational Training School Neuburg/Donau, IRO Area 5 Augsburg

Prašymuose turi būti išdėstyta išsimokslinimas ir turėta praktika.

Užsiregistravimas nesaisto abiejų pusių. Apie eventualų priėmimą darbu bus pranešta raštu.

Mintis

„The Thought“ Lithuanian Newspaper. Authorized by US Army European Command Headquarters Civil Affairs Division. License No. UNDP 203. Appears 3 times weekly. Editor in Chief and Authorised Licensee J. Vasaitis. (13b) Memmingen, Postfach 2, US Zone, Germany. Population to be served 20,000. Circulation 4,000. Printed by Verlagsdruckerei Dietrich & Schuster GmbH. Memmingen. Schraunnenplatz 6.

Leista JAV Kariuomenės Vyriausios Būstinės Europoje. • Licenzijos Nr. UNDP 203. Vyr. redaktorius ir leidejas J. Vasaitis. Redaktorius: Henr. Zemelis ir St. Kalvaitis. • Laikraštis leidžiamas pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais. • Prenumerata Vokietijoje mėn. DM 3.—. Atskiras numeris 30 pf. • Į užsienį mėnesiui DM 4.—. • Sovietų Sąjunga, Japonija, ir Austrija laikraštis nesuvestas. • Einam. sąskaita 1) Postcheckkonto München 14210 ir 2) Volksbank Memmingen, Postfach 2. Telef. 2677. • Nedarbo valandomis skambinti telef. 2546. • Spausdina Verlagsdruckerei Dietrich & Schuster GmbH, Memmingen, Schraunnenplatz 6.

„Mintis“ atstovai ir platintojai Anglijoje ir visose jos dominijose yra Fabijonas Neveravičius, 40, Fosse Rd. Central, Leicester, England.

Kėlionė aplink DP stovyklą

(4)

KAI DROŽIAMAS ILGAS IEŠMAS

Nesuklystant galima teigti, kad DP bilijus yra viena svarbiausių pokalbio temų kasdieniniame stovyklos gyvenime. Daug apie tai prikalbėta bilijų pateiktų kongresui, dar daugiau pasneškėta belaukiant jo evarsymo, o daugiausia aptarta jį priėmus. Tačiau mūsų kalbos, dažnai prieinančios fantastiškiausių išvadų, atrodo, neturi jokios įtakos ir priimtojo biliaus eigą. Štai geras laiko tarpas praėjo, o biliaus reikalai nejudą nė iš vietos. Ir vėl kalbos: kaip — kodėl, ar — neves, ką vė — kada vė, galios affidavitai — negalios ir tt. Eiliniame DP besisielojant patekimo į JAV galimybėmis, mūsų globėjai ir vėl iš naujo randa reikalo drumsti ir taip sudrumstą mūsų gyvenimą savo raginimais repatriuoti. Štai stovyklos skelbimų lentoje ekaime PC IRO gen. direktoriaus Zenevoje William H. Tucko pranešimą: „... Nė vienas išvietin-tasis asmuo, tikėdamasis išvykti į JAV, neprivalo prarasti progos repatriuoti arba išvykti į kitus kraštus, nes šiuo atveju nepasisekimas gali turėti labai neigiamas pasekmes. Apsvarstyk šiuos faktorių realiai.“ Ir vėl naujos progos įvairiems svarstymams, išvedžiojimams, pokalbiams ir ginčams.

Taip vadinami affidavitininkai bene daugiausia neramumo turi iš visų. Oficialių pareiškimų nepadaryta, tačiau spauda nuolat kalba apie tai, kad visi affidavitai nus-toja galios.

Istorija kartojasi: žlugo Kerenskis, žlugo reichsmarkė, žlugo, brolyi, ir affidavitai ... — bauginas tas, kuris ne tik kad

neturi affidavito, bet ir iš viso nesitiki patekti į Ameriką.

Vis dėlto vilties neprarandama. Pilietiš DP, nuo amerikiečių konsulato Vokietijoje įsisteigimo dienos įteikęs visus reikalingamus dokumentus, kantriai laukia ir viliasi.

Nenorėčiau tikėti, kad visos garantijos nueiti žūniui ant uodegos. Tai kaip čia dabar būtų: laukta, tikėtasi — ir staiga nei iš šio nei iš to viskas perniek. Ne, demokratijoj to negali būti.

Tai ot, brolyti, toj demokratijoj ir yra visas šuva pakastas, — nenusileidžia istorijos apie Kerenskių skelbėjas. — Va, sumanė ką diktatorių — ir vienu ypu žodis tapo kūnu, o demokratija eugalvos ką — tai ir prazili belaukdamas. Kaip tą iešmą bedrožiant ...

Bilijus, kaip žinoma, pirmumą numato ūkininkams. Užklausi ūkininką, ką jis mano apie išvykimą į Ameriką.

Tai kad sunku būtų ką ir pasakyti, ba jau ūkininkų dabar pas mus atsirado daugiau, negu grybų po lietaus. Ir visi su pažymėjimais, su raštais visokiais. O kad anie landesni už mus, tai, musėt, ir pasilikime mes čia, o anie Ameriką regės. Kai Lietuvoj, tai kiekvienas raštininkelis pūtėsi į didelius ponus, o dabar ir daktarai velyja labiau ūkininku vadintis.

Ciuptelėjau tokį, kuris, taip sakant, tik po bilijaus priėmimo tapo „ūkininku“. Nors egzaminų komisijos dokumentas ir kišenėje, bet nerami „ūkininko“ širdis:

— Bijau, kad bus per smulkus sietas — nepralysiu. O ir laimės atveju rūpestelio

bus: nuskirs į plantacijas kur nors pietų Virdžinijoj, tai ir prakeiksi tą dieną, kada sugalvojai ūkininku tapti. Na, bet pagyvensim — pamatysim, kad tik pradėtų vežti.

Neaiškioje padėtyje atsistūrė asmenys, gavę korporatyvinius affidavitus ir jau anksčiau įteikę savuosius dokumentus. Štai mokytojas, vyresis išvažiavęs rusų kvota, mano, kad reikalas yra baigtas.

—Viena koja jau stovėjau Amerikoje, bet bilijus sumaišė visas kortas. Negalėjo dar palaukti su biliaus priėmimu ...

Tuo tarpu moteriškė, kuri adata pelnosi sau duoną, turi daugiau vilčių: — Bilijus sulgydino visus. Kanada ėmė siuvėjus viengungius — aš su vaikučiais nepatekau. Affidavito neturėjau iš ko gauti, o dabar gal ir be jo kaip siuvėja į Ameriką pateksiu. O jau buvau visai galvą pametusi.

Tikėtikės ant podės marškinių, — sako kaimynas. — Tai ir vėl bus, kaip su Kanada: išvažiuos mūsų sąskaiton žydėliai, o mes ir liksime čia avinėję eribiubą srbėti.

Taip jau yra, kad padėties neaiškumas gimdo įvairiausias mintis ir išvedžiojimus. Kiekvienas gandelis primamas už gryną pinigą ir iš visų pusių komentuojamas, o tikrų žinių laukiama ir nesulaukiama. Tad nenuostabu, kad daugelis jau moja į reikalingą ranką ir taria:

— Nusibodo jau ir laukti. Kol bilijus nebuvo dar priimtas — laukėm jo priėmimo, kai priėmė — laukiame jo vykdymo ir nesulaukiame. Tikrai jau nusibodo. Kad nors karas būtų ar kas ... J. Žilvinas.